

Чехія — вірний поводир України на європейському паркеті

Яку роль у долі нашої держави відіграє головування Праги в ЄС
» стор. 4

Режим відкритого гаманця

Захід суттєво збільшує фінансову підтримку України, але наша влада планує надто ризиковані реформи
» стор. 5

Чоловіки і жінки зі стали

Історії тих, хто чекає з російського полону захисників Маріуполя

» стор. 10—11

Україна молода

Четвер, 7 липня 2022 року

№17 (5888)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 29,254 грн
1 € = 30,581 грн

Життя на мінімумі

3 липня в Україні планово збільшився розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб

» стор. 2

Максимум для мінімалки.
Фото з сайту slovoidilo.ua.

«Будівництво заводу розпочалося ще торік восени. Але завершити його зведення завадила повномасштабна війна. Однак інвестори налаштовані добудувати завод попри всі складнощі».

Ігор Табурець

голова Черкаської обласної військової адміністрації

■ ВИПЛАТИ

Життя на мінімумі

З липня в Україні планово збільшився розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб

Наталія НАПАДОВСЬКА

Відтепер він становить 2 тис. 600 гривень. Змінився також прожитковий мінімум для дітей віком до 6 років — 2 тис. 201 грн; від 6 до 18 років — 2 тис. 744 грн; прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність — 2 тис. 27 грн. В Україні до прожиткового мінімуму прив'язані понад 150 виплат (це посадові оклади, зарплати, виплати на відрядження, пеня, штрафи тощо). Тож разом із прожитковим мінімумом відповідно зросла сума пов'язаних із ним виплат. Серед основних — індексація зарплати, допомога з безробіття, розмір аліментів тощо. Це збільшення не останнє: у проєкті бюджету-2022 передбачено, що «мінімалка» зросте ще й у грудні (до 2 тис. 684 грн).

Отже, розмір мінімальної зарплати встановлено у 6 тис. 500 грн, а ось із допомогою з безробіття сталися суттєві зміни. За чинним законодавством, максимальна тривалість виплати допомоги з безробіття становить 360 календарних днів (особам передпенсійного віку — 720 днів) і встановлюється на рівні, що не перевищує чотирикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Таким чином, максимальний розмір допомоги з безробіття становитиме з 1 липня 2022 року не більше ніж 10 тис. 400 грн. Але! Кабмін вирішив на час воєнного стану обмежити виплати з безробіття одним місяцем. За словами голови уряду Дениса Шмигала, офіційно зареєстровані безробітні, які протягом 30 днів не погодяться на запропоновану роботу, залучатимуться до суспільно корисних робіт і за це отримуватимуть мінімальну зарплатню (про що «УМ» писала в попередньому номері). Виплати з безробіття також втрачаються, якщо людина понад 30 днів перебуває за кордоном.

Решта виплат, пов'язаних із соціальним захистом населення, проіндексована повністю. Мінімальна пенсія зростає на 93 грн і становитиме 2 тис. 27 грн з 1 липня 2022 року. Максимальну пенсію підвищать на 930 грн — до 20 тис. 270 грн. Мінімальна сума аліментів становитиме 2 тис. 201 грн — для дітей до 6 років; 2 тис. 744 грн — від 6 до 18 років; а мінімальний гарантований розмір аліментів (50% від прожиткового мінімуму): 1 тис. 100,50 грн — для дітей віком до 6 років; 1 тис. 372 грн — від 6 до 18 років. Розмір допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, відтепер дорівнюватиме двом з половиною прожитковим мінімумам на дитину відповідного віку, тобто 5 тис. 502,5 грн — до 6 років; 6 тис. 860 грн — якщо дитині 6-18 років; 6 тис. 603 грн — до 6 років з інвалідністю; 8 тис. 232 грн — на дитину від 6 до 18 років з інвалідністю. Розмір допомоги одиноким матерям становитиме 2 тис. 201 грн. — якщо дитині не виповнилося 6 років; до 2 тис. 744 грн — якщо дитина має 6-18 років; до 2 тис. 600 грн — на студентів стаціонару від 18 до 23 років.

Тож держава, не без допомоги наших західних партнерів, продовжує сумлінно виконувати свої зобов'язання в соціальній сфері. Але найбільш болючою проблемою для уряду є втрата через воєнні дії людського капіталу: за даними Мінекономіки, майже 1 млн осіб в Україні втратили роботу через війну, 1,5 млн з числа зайнятих виїхали за кордон, а 600 тисяч ФОП скоротили свою діяльність. Вирішувати проблему в Кабміні будуть дотаціями, для чого створили кілька нових грантових програм. У пріоритеті — підприємці, ІТ та аграрний сектор. З липня уряд запускає шість державних програм для малого та середнього бізнесу, а також для людей, які втратили роботу під час війни. Загальний бюджет — безпрецедентний як для України — понад 40 млрд грн, які підуть із резервного фонду бюджету. Подати заяву можна буде через портал «Дія». Головна умова проєкту — підприємці мають сплатити податки та ЄСВ на суму гранту упродовж трьох років, створивши щонайменше 25 робочих місць. Максимальна сума, яку можуть отримати підприємці, — 8 млн грн. Перша тисяча заявників отримають грант від держави в розмірі до 70% вартості проєкту, решту 30% фінансуватимуть за власний рахунок. Інші заяви фінансуються 50% на 50%. Звертаю увагу на програму ІТ — 1,8 млрд грн виділено на безоплатне навчання для людей (від 18 до 60 років), що хочуть перейти в ІТ з інших галузей. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

На південному напрямку цими днями стало гаряче не лише через липневу спеку, а й бойову активність української авіації та артилерії. Зокрема, в окупованому Мелітополі доценту згоріла одна з чотирьох військових баз рашистів й запало по інших містах і селах. Як повідомив ОК «Південь», лише за минулу добу підрозділи ЗСУ знищили тут близько двох десятків окупантів, 4 бойові установки, гаубицю «Мста-Б», 5 одиниць броньованої та автомобільної техніки, а також два склади боєприпасів. Водночас у корабельному угрупованні ворожого флоту зменшено кількість ракетних носіїв — три надводні, два підводні та один ВДК. Загальне спорядження — 32 крилаті ракети.

Одеса теж залишається для ворога неприступною фортецею. Оскражені рашисти від люті продовжують обстрілювати регіон ракетами, але в них немає ні сил, ні можливостей здійснити масштабну десантну операцію на узбережжя. «Корабельне угруповання РФ у складі трьох надводних кораблів-ракетноносців і двох субмарин продовжує загрожувати ракетними ударами по Одесіні, — повідомив речник Одеської ОВА Сергій Братчук. — Час від часу до них долучаються два-три великі десантні кораблі, імітуючи готовність до певних атакуючих дій». Насправді ж ризику висадки на узбережжі морського десанту не

■ НА ФРОНТІ

Помста з неба

Українська авіація та артилерія успішно нищать опорні пункти ворога з повітря по всій лінії фронту і не дають просунутися далі в районі Лисичанська

має, оскільки підрозділи ворога відкинуті більш як на 100 кілометрів від нашого острова Зміїний, що є частиною Ізмаїльського району. Наразі легендарний острів перебуває під вогневим контролем ЗСУ.

На Луганщині теж у путіна не все переможно настільки, як поспішив доповісти йому генерал Шойгу. Рашистам і понині не вдалося захопити всю Луганщину, адже бої за Білогорівку тривають далі. «Тут наші війська утилізували величезну кількість окупантів, — повідомив у фейсбуці військово-політичний оглядач групи «Інформаційний спротив» Олександр Коваленко. — Лише за останні кілька годин було зафіксовано три російські КамАЗи та «Урали», що вивозили з цього району вантаж-200. Чи те ще буде!»

На цьому напрямку, за даними речника Міноборони Олександра Мотузника, українські війська перешкоджають намірам противника взяти під пов-

ний контроль дорогу Бахмут — Лисичанськ і створити умови для оточення підрозділів Сил оборони в районах Вуглегірської ТЕС та селища Новолуганське. Зазнавши втрат, ворог відійшов.

Загалом подвиг ЗСУ в боях за Лисичанськ, на думку військових експертів, увійде в усі підручники армійської підготовки. Аргументи вагомі. Відстань від цього міста до Луганська — 117 кілометрів, проїхати яку автівкою можна приблизно за дві години. Російська ж армія, завдяки героїчному спротиву наших підрозділів, просувалася тут 131 день. Загалом «перемоги» росіян на сьогодні, за даними Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, вже вартували путіну понад 36 тис. 350 бійців, 1 тис. 594 танків, 3 тис. 772 бойових броньованих машин, 806 одиниць артилерійських систем, 247 РСЗВ, 105 систем ППО, 217 літаків, 187 гелікоптерів та решти «дрібниць» на кшталт крейсера «Москва». ■

■ ПІДПРИЄМНИЦТВО

КРУПНІ ІНВЕСТИЦІЇ

У Золотоніському краї будують завод із виробництва круп

Людмила НІКІТЕНКО

Черкаська область

На Черкащині, незважаючи на неймовірно важкі воєнні часи, будують завод із виробництва круп.

Як повідомили «Україні молодій» у Черкаській обласній військовій адміністрації, технологічно унікальне підприємство розташується і працюватиме в Золотоніському краї.

«Будівництво заводу розпочалося ще торік восени. Але завершити його зведення завадила повномасштабна війна. Однак інвестори налаштовані добудувати завод попри всі складнощі», — розповідає голова Черкаської обласної військової адміністрації Ігор Табурець, який днями побував на цьому будівництві.

За його словами, нині черкаський бізнес показує надзвичайну стійкість в умовах війни. Підприємці Шевченківського краю не лише привичаються до роботи в теперішніх реаліях, а й втілюють нові проєкти.

«І цьому є чергове

На Черкащині зводять новий завод. ФОТО надане пресслужбою Черкаської ОВА.

підтвердження — будівництво заводу з виробництва круп на Золотоніщині», — говорить Ігор І. Уточнює, що новий завод працюватиме як на внутрішній ринок, так і на експорт. А робота на економіку

— це допомога нашим ЗСУ!

«Завдяки роботі підприємців бюджету Черкащини наповнюються. Так, за п'ять місяців в області мобілізували до державного та місцевих бюджетів по-

над 8 млрд грн. «Доходи до бюджетів збільшено на 23%. У цілому ж місцеві бюджети області виконано на 104%», — підсумовує голова Черкаської ОВА Ігор Табурець. ■

■ ДОБРА СПРАВА

Волонтерський центр у виші

У Західноукраїнському національному університеті поєднують навчання з допомогою тим, хто рятується від війни

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

«Західноукраїнський національний університет? Це той, що його закінчував Віктор Ющенко?» — перепитав мене тернопільський таксист, коли я назвала йому адресу гуртожитку на Львівській, 11. Цей гуртожиток покращеного планування керівництво університету в перші дні початку російської агресії, коли тисячі українців з Київщини, Харківщини, Херсонщини тікали з-під обстрілів на захід України, віддало під поселення, як це офіційно звучить, «внутрішньооперемічених осіб». Тут із трьома дітьми я прожила місяць, намагаючись знайти себе в нових реаліях.

Так само з перших днів війни тут, як і в багатьох інших вишах (і не тільки вишах) Тернополя, сформувався свій волонтерський центр. «Ми допомагали, чим могли: плели сітки, готували і передавали продукти нашим захисникам, потім переключилися на переселенців. Усе робили власними силами: продукти люди нам приносили, самі приходили допомагати. Відділ гуманітарної освіти та виховання організовує для діток різноманітні майстер-класи, щоб трошки розважити, зняти напругу, викликану війною і зміною місця проживання, також у нас діє психологічний центр», — розповідає завідувачка кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу ЗУНУ Оксана Гугул. На час війни її кафедра взяла на себе місію харчування переселенців, серед яких було чимало родин з маленькими дітьми. Бували дні, коли кількість підопічних сягала 180 осіб. А загалом у гуртожитку знайшло прихисток до півтисячі тимчасово переміщених: з Гостомеля, Херсона, Харкова.

Попри війну та волонтерство, університет продовжує освітній процес і зараз готується до чергової вступної кампанії. Напрямки тут різноманітні: готельно-ресторанний бізнес, міжнародний туризм, міжнародна економіка, міжнародний менеджмент, міжнародні економічні відносини, міжнародні відносини і дипломатія, політологія, бізнес-комунікації та переклад, міжнародне право, журналістика, ІТ-технології та низка інших затребуваних на ринку праці спеціальностей. Як і у всіх вишах України, цього року тут буде своєрідний експеримент, адже замість ЗНО випускники складатимуть єдиний мультимедійний тест. Але попередні два роки коронавірусного карантину навчили справлятися з викликами.

«Міжнародні відносини завжди посідали значне місце у політичному та суспільному житті. На межі тисячоліть під впливом глобалізації їхнє значення суттєво зросло, оскільки сучасні країни перебувають у різноманітних і багатогранних взаємодіях. Особливо важливою сферою міжнародних відносин є зараз, у час війни, й буде необхідною після нашої перемоги, адже ми будемо інтегруватися в успішне європейське майбутнє», — говорить ректор університету Андрій Крисоватий.

До речі, в рейтингу «Топ-200 України» Західноукраїнський національний університет посів 30-те місце серед найкращих вишів.

Особлива ставка тут робиться на міжнародне партнерство. З 2018 року кафедра входить до складу Навчально-наукового інституту міжнародних відносин імені Богдана Гаврилиши-

У ЗУНУ молодь вчиться не лише готувати, а й не залишати людей у біді. Фото автора.

на, який очолює доктор економічних наук, професор Ірина Іващук. Інститут має партнерів по всьому світу — Данія, Нідерланди, Швеція, Великобританія, Франція, Австрія, Німеччина, Греція, Болгарія, Польща, Туреччина та інші країни.

Сподівається на активізацію міжнародного партнерства після перемоги і пані Оксана Гугул. «Ми спочатку орієнтувалися на міжнародний туризм, але зараз перспективу бачимо і в привабливості туристів в Україну. Про нас зараз говорить весь світ, вся увага прикута до подій в Україні і я сподіваюся, що після перемоги до нас пойдуть люди з усього світу. Так що у нас величезні перспективи. Вже зараз є договори про співпрацю із США, Польщею, Італією, Хорватією, Туреччиною, Британією. У нас цікава історія, у нас оригінальні замки, нам є що показати, але поки що це потребує модернізації, привабливості інвестора. Але все у нас буде», — переконана вона.

А поки що головне завдання — вистояти і перемогти. І підготувати гідну зміну. Бо війна рано чи пізно закінчиться. І тоді «роботящим рукам, роботящим умам» нашої молоді буде багато роботи. ■

■ ШКОЛА

У класі чи вдома

Українське суспільство дискутує на тему, як краще дітям навчатися з 1 вересня — очно, дистанційно, індивідуально, екстерном

Тарас ЗДОРОВИЛО

Війна в Україні внесла корективи в усі сфери нашого життя, не стала винятком й освіта. Російські варвари на сьогоднішній день пошкодили або вщент зруйнували 391 школу, залишивши без класів 177 тисяч учнів.

Новий навчальний рік, який не за горами, вочевидь буде теж нелегким. Батьки турбуються, яким буде навчальний процес, у якій формі це відбуватиметься. Аби суспільство не ламало списи щодо формату занять у закладах освіти, міністр освіти і науки Сергій Шкарлет цими днями в ефірі національного телемарафону пояснив, що прийдешній навчальний рік для школярів, як завжди, почнеться з 1 вересня, але батьки зможуть обирати формат навчання своєї дитини. За його словами, вибір у цивілізованій країні є найголовнішою умовою, адже для кожного з батьків безпека дитини — це основна вимога.

«Якщо батьки побоюються очної, вони можуть обрати будь-яку форму навчання своєї дитини: дистанційну, індивідуальну або екстернат. Ми з розумінням ставимося до кожного українця, особливо до батьків наших маленьких учнів», — підкреслив міністр.

Чиновник також наголосив, що очну форму навчання у закладах освіти в умовах воєнного стану відновлять лише за умов наявності бомбосховищ. Якщо у них бракуватиме місця на всіх учнів, запровадять кілька змін.

«Якщо в бомбосховищі, в укритті не вистачає місця на всіх учасників освітнього процесу, є рекомендація щодо розділення освітнього процесу на декілька змін — дві зміни, наприклад.

Є рекомендація стосовно формування змішаного навчання, де деякі дисципліни вивчатимуть онлайн, деякі дисципліни — офлайн, у тому числі застосовуючи змінність освітнього процесу», — сказав Шкарлет.

Очне навчання впроваджуватимуть лише за згоди з обласними та Київською військовими адміністраціями. За потреби, окрім очної форми, можуть запровадити змішану або дистанційну (в разі небезпеки).

Освітні заклади, які повернуться до стаціонарної форми, матимуть «паспорт безпеки». Тобто затверджений план евакуації з розрахунком добирання до бомбосховища. Батьків та дітей проінформують щодо умов навчання.

Щодо вчителів, які зараз перебувають за кордоном, то вони будуть змушені повернутися в Україну, якщо їхній освітній заклад повернеться до очної форми навчання. А якщо ж керівництво школи ухвалить дистанційну роботу, тоді викладачі зможуть продовжити працювати віддалено.

Зауважимо, що у навчальні програми з кількох предметів Міносвіти внесе кардинальні зміни: йдеться про такі предмети, як захист Вітчизни, зарубіжна література, історія України та всевітня історія. У школах читатимуть, як уберегти російських авторів — усе, що опікує «орківські» війська, зокрема «Війну і мир» Льва Тостого.

Загалом будуть внесені корективи в саму методологію викладання історії та світової історії: зараз фахівці в робочих групах ретельно опрацьовують усі ці зміни, адже потрібно буде виписати взаємовідносини між українською нацією та «руським міром» на основі історичної правди. ■

■ ДО РЕЧІ

Цьогоріч студенти-першокурсники також розпочнуть навчання у ЗВО 1 вересня, а от старшокурсники дещо раніше — 3 15 серпня.

Слід додати, що є чимало противників офлайн-навчання й петиція про заборону такої форми до завершення воєнного стану в Україні набрала необхідну кількість голосів. Тепер президент має дати свою відповідь.

Ганна ЯРОШЕНКО

■ КРИМІНАЛ

Приватні прибиральниці на державному утриманні

Фактично не працюючи в комунальній організації, одержували зарплатню, що вилитося в розтрату коштів бюджету громади на суму понад півмільйона гривень

грам, друга — на посаді головного фахівця з інтегрування урбаністичного розвитку міста та управління проектами, — поінформували журналістів керівник Полтавської обласної прокуратури. — Причому у вимогах до освіти щодо обох посад було вказано: середня спеціальна. За даними слідства, які наразі перевіряють, насправді ці жінки в комунальній організації не працювали, а натомість виконували обов'язки хатніх працівниць у приміщеннях, де проживають високопосадовці Полтавської міської ради та члени їхніх родин. Оплату ж праці цих жінок здійснював керівник КО «Інститут розвитку міста» на підставі підроблених документів із коштів цієї організації, яка повністю фінансується з бюджету громади».

Відтак щомісяця кожна з горе-працівниць отримувала від 12 тис. 797 до 14 тис. 777 гривень. А отже, впродовж січня 2021-го — березня 2022 року вони безпідставно одер-

жали понад 570 тисяч гривень (до цієї суми входять зарплата та зайве нарахований єдиний соціальний внесок).

Таким чином, керівнику комунальної організації та бухгалтеру повідомлено про підозри у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 191, ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366 ККУ (розтрата чужого майна шляхом зловживання службовим становищем у великих розмірах, скоєна за попередньою змовою групою осіб в умовах воєнного стану, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, вчинене за попередньою змовою групою осіб). Двох жінок, котрі, як уже було сказано, нібито були працівницями цієї структури, підозрюють у скоєнні правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 27, ч. 4 ст. 191 ККУ (пособництво в розтраті чужого майна шляхом зловживання службовим становищем, вчинене за попередньою змовою групою осіб в умовах воєнного

стану). Прокурори погодили клопотання слідчого поліції до слідчого судді про обрання підозрюваним запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та відсторонення керівника комунальної організації від посади, яку та обіймала. На час проведення брифінгу бухгалтеру та одній із лжепрацівниць слідчий суддя обрав запобіжний захід — домашній арешт. Наразі ж і двом іншим підозрюваним уже обрано аналогічний запобіжний захід.

У відповідь на пряме запитання представників медіа, чи замішаний у цій схемі міський голова Полтави Олександр Мамай, Антон Столітній зазначив, що до завершення слідства не може ані підтвердити, ані спростувати цю інформацію. «Прощу врахувати й той факт, що низка службових осіб, які працюють на території Полтавщини, підлягають підслідності не правоохоронних органів області, а органів НАБУ», — додав він. ■

ПІДТРИМКА

Чехія — вірний поводитир України на європейському паркеті

Яку роль у долі нашої держави відіграє головування Праги в ЄС

Тетяна ПАРХОМЧУК

Чеська Республіка з 1 липня перейняла керівництво Радою Європейського Союзу на тлі історичних викликів, з якими зіткнувся блок: російської агресії проти України з її наслідками для енергетичного, продовольчого ринків, економічних проблем, пандемії, що триває, та ймовірної загрози для усієї європейської спільноти. Востаннє Чехія обіймала шестимісячне ротаційне президентство в Раді в 2004 році, у свій перший рік після приєднання до ЄС.

Основний фокус уваги держава планує зробити на Україні, яка мужньо бореться за свій суверенітет, адже Чехія — одна з тих країн, котрі вперто й послідовно підтримують нас у просуванні до повноправного членства в родині Євросоюзу та прагнуть нашої перемоги над путінською імперією зла.

Однак, перш ніж перейдемо до конкретних кроків Чехії на чолі Ради ЄС щодо України, варто згадати один епізод із нашого януковичівського, прости господи, минулого — 2011 рік. Саме та ситуація мала ще тоді стати для нас маркером усвідомлення, що жодного просування тодішніх при владі в Україні до цивілізованого світу не буде, а всі слова — мильна бульбашка, яка з часом може вибухнути загрозою всьому живому в Україні.

Чехія давно натрапила на російський слід в Україні?

Ідеться наразі про інцидент, коли українська спецслужба звинуватила чеських дипломатів у шпигунстві й видворила з країни.

Чи мала підстави українська влада виганяти співробітників чеської амбасади за шпигунство? Дивлячись із позицій сьогодення, можна сказати, що, глибоко приховані від суспільства, вона свої причини мала.

Загалом, сама по собі назва посади «військовий аташе» означає збирання інформації в інтересах збройних сил відповідної країни — себто, умовно кажучи, шпигунство! Якщо особа, яка таку посаду обіймає, цього не робить — це свідчить лише про те, що вона дарма отримує платню.

Історія міжнародних відносин рясніє більш чи менш гучними скандалами, пов'язаними з оприлюдненням делікатної діяльності дипломатів. Але то тема не сьогоденної розмови. Наразі йдеться про те, що, оскільки в складі СБУ працюють органи військової контррозвідки, чимось же вони мали займатися. Від чого намагалися тоді, в далекому 2011-му, захистити країну наші пильні охоронці державної таємниці? Можливо, серед документів, які поцупили шпигуни, був якийсь ексклюзив, але ті креслення, які продемонструвала в ролик для громадськості тодішня пресекретарка відомства яка доказ, — на рівні журналу «Юний технік». Те саме можна наскубити в мережі за десять хвилин. Інакше кажучи, все вказувало на те, що працівник держпідприємства «Завод 410 цивільної авіації» та чиновниця Міністерства оборони «розводили» покупців, а покупці, в свою чергу, — своє начальство, а контррозвідники — своє...

Гаразд, кожен робив свою справу. Але небажаними особами в нас оголошує не спецслужба, а МЗС від імені уряду. Хто персонально й навіщо вирішив «поставити на місце» країну Євросоюзу, з якою в нас не те що потенційних конфліктних точок, а й навіть спільного кордону немає?

Утім одна конфліктна точка була — колишній міністр економіки Богдан Данилишин саме в

Чехії за президентства в Україні Януковича став політемігрантом. А навіщо ці чехи надали йому притулок? Якщо сенс зовнішньополітичної активності держави зводиться до задоволення чийсь образ — то все логічно. Але нам від Європи в 2011-му потрібно було трохи більше, ніж Європі від нас. Ну хоча б безвізовий режим. Цікава була ідея наближати його саме в такий спосіб.

Щоправда, тоді ж озвучувалась ще одна, на той час екзотична, версія, що всю операцію від початку до кінця здійснено однією групою впливу всередині влади, щоб унеможливити чи принаймні ускладнити рух України на Захід, який відстоювала інша група впливу. Популярно-політичною мовою це звучить так: окремі функціонери маніпулювали нашою державою в інтересах третіх країн.

І лише сьогодні, під час повномасштабної війни, частину цих високопосадових зрадників України спецслужби вже назвали, але до логічної розстановки всіх акцентів ще далеко.

Утім-то й рік, що серед тодішніх партнерів України був такий, кого проросійська українська влада вважала рівнішим за інших і хто для нас є найлютішим ворогом. Тому, скажімо, на хамські гримання з Москви з приводу інциденту різновекторних поглядів на Другу світову війну 9 травня 2011 року офіційний Київ не відповів ніяк, проковтнув. Уявити, що в нас попросили на вихід когось із агентів ФСБ, які тут почувалися не гірше, ніж удома, можна було хіба що у фантастичному політичному детективі.

Але питання не лише в східному векторі, хоча й у ньому також. Україна тоді поведилася, неначе конкретний пацан, який знає, що бевкати можна лише на слабких, а з сильними краще не заводитися. Український МЗС раптом висловлює стурбованість із приводу репресій проти опозиції в Білорусі так, ніби права людини для конкретних пацанів у тодішній владі раптом стали першочерговим пріоритетом. Ця комедія була не випадковістю й не якимось чітким планом, а всього лише демонстрацією пацанячої свідомості. Але пацани не зна-

Петр Фіала.

ли, що в Євросоюзі, куди вони на позір нібито прагнули потрапити без візи, немає другорядних країн. Ця машинка працює геть на інших засадах, незрозумілих для блатного менталітету. Хоча там теж люди, й злопомність їм теж не чужа. Тож мати конфлікт із Чехією тоді було ніяк не краще, ніж посваритися з Німеччиною чи Францією.

З того часу втекло чимало різної каламуті, і країна, на яку ригівське кодло наїхало, аби догодити кремлю, тепер намагатиметься ще більше сприяти нашій перемозі й відбудові.

Празький «план Маршалла»

Отже, 1 липня, Чехія отримала головування в Європейському Союзі на наступні шість місяців і в цьому статусі замінила Францію, яка головувала попередні пів року.

ЄС під головуванням Чехії, як і попередника — Франції, готується до докладання чималих зусиль щодо відвернення російської агресії впритул до кордонів ЄС.

«Це президентство розраховане не на гарну погоду, а на погані часи», — заявив експерт Празької асоціації міжнародних справ Павло Гавлічек.

Чехія, яка є членом ЄС із 2004 року, пообіцяла зосередитися переважно на допомозі Україні та наслідках війни, в тому числі на допомозі в стриманні кризи біженців; підвищенні обороноздатності та кібербезпеки ЄС; підвищенні економічної стійкості та стійкості демократичних інституцій ЄС; підвищенні енергетичної безпеки ЄС, оскільки більша частина континенту намагається прискорити відмову від російського газу та нафти.

Гаслом чеського головування є «Європа як завдання» — цитата покойного письменника-дисидента та героя «оксамитової революції» тодішньої Чехословаччини Вацлава Гавела.

«Усі пріоритети дуже вдало обрані, і якщо нам вдасться поставити хоча б деякі з них на стіл, почати переговори з партнерами і прийняти хоча б якісь рішення, я б сказав, що ми не втрачимо час

даремно», — сказав Гавлічек.

Окремо наголошується на лобюванні євроінтеграції України та вступі до ЄС західнобалканських країн, які досі в черзі на отримання статусу члена Євросоюзу. Принаймні таку заяву зробив прем'єр-міністр Чехії Петр Фіала. За заявою політика, він спробує організувати саміт ЄС за участю президента України Володимира Зеленського. Рішення саміту, на думку Фіали, мали б стати своєрідним «планом Маршалла» щодо повноенної відбудови України.

«Світ уже не буде незмінним після російської агресії в Україні. Ми також хочемо взяти участь у формуванні того, яким він буде. Наш унікальний історичний досвід російської окупації навчив нас уміти протистояти важким моментам, допомагати одне одному і відстоювати те, що є правильним, — зазначив Петр Фіала. — Після певної підготовки ми візьмемося за це завдання впевнено та водночас з усвідомленням відповідальності за результат».

Однак передумовою для прийняття таких рішень є якраз закінчення бойових дій на території України, що, на думку експертів, є малоймовірним до закінчення головування Чехії в ЄС. Про це заявив політичний аналітик Іржі Пехе.

«Я думаю, що чехи просто спробують організувати саміт щодо України і... переконати інші країни продовжувати допомагати країні», — зазначив він.

Євроскептицизм переходить в оптимізм

За даними соціологів, чехи — доволі яскраві євроскептики. Так, безрезультатне опитування, проведене агентством STEM на замовлення уряду, показало, що лише 36 відсотків із них задоволені ЄС.

Водночас правочентристський уряд, очолюваний Петером Фіалою, має у своїх програмах менше євроскептицизму. Однак тісні зв'язки з Угорщиною та Польщею, які мають проблеми з Брюсселем через недотримання верховенства права, робить позицію Чехії менш категоричною.

Крім того, на думку аналіти-

ка Іржі Пехе, Чехії забракне можливостей вести дебати про відновлення економіки або енергетичну безпеку. Адже сама країна зіштовхнулася із високою інфляцією, Чехія досі не приєдналася до єврозони, а в енергетичному секторі досі зав'язана на ядерну енергетику, відхід від якої лобюють деякі члени ЄС, зокрема Німеччина.

Саме тому, на думку аналітиків, Чехію чекає, швидше, місія посередника між лідерами ЄС у вказаних питаннях, аніж лідерство у прийнятті відповідних рішень.

Водночас колишній прем'єр-міністр Чехії Богуслав Сobotка нагадав про переваги, які отримала Чехія, вступивши до ЄС: «Вступ Чехії до Євросоюзу допоміг модернізувати нашу країну — почалось потужне зростання економіки, прийшли іноземні інвестиції. Ми отримали змогу для створення великої кількості нових робочих місць. Також зріс і дипломатичний вплив Чехії на міжнародному рівні».

Проте війна в Україні на ходу видозмінює євроскептицизм чехів на оптимізм від перебування в ЄС, і чеські політологи обґрунтовують ці нові світоглядні зміни співгромадян.

«Чехи, які раніше скептично ставилися до членства нашої країни в ЄС, після військового вторгнення росії в Україну почали вважати ЄС спільною, безпечною домівкою. Агресивна політика путіна переконала їх, що європейським країнам потрібно триматись разом», — каже аналітик Іржі Пехе.

Отже, вірний поводитир України на європейському паркеті Чеська Республіка розпочала своє головування у Раді Європейського Союзу, яке вона перейняла у Франції, а за нею в січні 2023 року в ЄС головуватиме Швеція.

Разом вони утворюють теперішнє президентське тріо, яке встановлює довгострокові цілі та спільну програму на 18 місяців. І хоча кожна країна також має свої пріоритети, але для всіх європейських країн наразі спільне невідкладне завдання — подолати загрозу всьому світу, путінську росію. ■

НАШІ ГРОШІ

Режим відкритого гаманця

Захід суттєво збільшує фінансову підтримку України, але наша влада планує надто ризиковані реформи

Олег ГАНСЬКИЙ

Попри декларовану «втому» світу від України, наші західні партнери не лише не знижують, а, навпаки, суттєво збільшують фінансову допомогу постраждалій від війни державі. При цьому громадськість західних демократій активізує підтримку нашої держави з боку їхніх урядів, а наша держава намагається проводити внутрішні реформи — щоби не бути просто споживачем чийось зусиль. Але при цьому далеко не всі плани урядовців викликають схвалення з боку вітчизняних та міжнародних експертів.

«Громадська дипломатія» і допомога Україні

У червні до Державного бюджету України вже надійшло 87,5 млрд грн від зовнішньої допомоги: це втричі більше, ніж місяць тому. Як повідомив перший заступник голови парламентського Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Ярослав Железняк, у травні 2022 року фінансові надходження України від наших зарубіжних партнерів склали 28 млрд грн.

«Найімовірніше, червень стане першим місяцем війни, коли зовнішня допомога від партнерів нарешті принесе більше до бюджету, ніж податкові надходження», — заявив депутат, додавши, що Україна також отримала від США перший грант 1,3 млрд доларів у межах пакета фінансування держбюджету в 7,5 млрд доларів. З урахуванням цього траншу показник зовнішньої допомоги для бюджету за остаточними підсумками червня сягне 126,5 млрд грн.

Громадськість західних країн не дозволяє своїй владі забувати про Україну. Так, засновник компанії Virgin Galactic мільярдєр Річард Бренсон, який відвідав Україну й зустрівся з президентом Володимиром Зеленським, не лише вірить у перемогу України, а й закликає світ протистояти російській загрози. А отже — допомагати українцям. «Моєю головною метою поїздки до Києва було зустрітися й вислухати українців, зрозуміти їхні побоювання та клопоти, а також дізнатися, що може зробити бізнес у партнерстві з громадянським суспільством й урядом для якомога ефективнішої підтримки України», — написав він на своїй сторінці у фейсбуці. — Як і раніше, я сподіваюся, що Україна та її народ здобудуть перемогу й виграють цю війну, повернувши свою територію, свій суверенітет і свій шлях у майбутнє. Але, як ніколи раніше, усі ми повинні згуртуватися й протистояти загрози, з якою зіткнулися Україна і весь світ».

Зокрема, Бренсон відвідав аеродром у Гостомелі, зацікавився його відновленням та обговорив проект нового літака «Мрія». Бренсон зазначив, що зустрівся з групою українських бізнесменів, і його захопили їхня самовідданість і прагнення «зберегти економіку України і зробити країну відкритою для бізнесу в умовах найбільшої загрози, з якою вона будь-коли стикалася».

А ТИМ ЧАСОМ...

Багаті теж плачуть... Через війну

Загалом 500 найбагатших людей світу втратили 1,4 трильйона доларів у першій половині 2022 року. Як пише агенція «Блумберг», статки Ілона Маска впали майже на 62 мільярди доларів. Статки Джеффа Безоса зменшилися приблизно на 63 мільярди доларів, а в Марка Цукерберга скоротилися більш ніж удвічі.

«Це різкий відхід від попередніх двох років, коли статки найбагатших збільшувались, оскільки уряди та центральні банки ввели безпрецедентні заходи стимулювання після пандемії COVID-19, піднявши вартість усього від технологічних компаній до криптовалюти», — зазначає видання.

Там додали, що основна причина таких подій — стрімке зростання облікових ставок у центробанках для боротьби з підвищеною інфляцією, від зміни якої страждають високоризикові активи, зокрема акції компаній.

Збитки більші, ніж допомога

Днями до бюджету України надійшов грант від Німеччини на суму 1 млрд євро. Отримані кошти спрямують на фінансування найважливіших бюджетних витрат під час воєнного стану. У Міністерстві фінансів України зазначили: Німеччина переказала кошти до державного бюджету через спеціальний адміністративний рахунок, який відкрив Міжнародний валютний фонд для надсилання грошей країнодонорів на допомогу Україні. І нагадали, що в цілому з початку введення воєнного стану Україна вже отримала від Німеччини 1,3 млрд євро для підтримки фінансово-бюджетної системи.

Угоду про цю допомогу підписали міністр фінансів України Сергій Марченко та його колега з Міністерства фінансів Німеччини Крістіан Лінднер: один мільярд євро мали надати як грантову допомогу, яку планували спрямувати до держбюджету України для фінансування першочергових соціальних та гуманітарних витрат під час воєнного стану.

Наприкінці червня Національний банк України повідомив: міжнародні партнери від початку повномасштабної війни Росії проти України перерахували для покриття дефіциту держбюджету 7,4 мільярда доларів. Водночас загальний обсяг заявленої фінансової допомоги Україні становить 30 мільярдів доларів. Напередодні ж стало відомо, що Європейський Союз затвердив виділення на допомогу Україні ще 9 мільярдів євро.

Щоправда, станом на кінець травня загальна сума прямих збитків економіки України від пошкодження і руйнування будівель та інфраструктури вже перевищувала 105,5 мільярда доларів, або понад 3,1 трильйона гривень. Загальні втрати економіки становили 564-600 мільярдів доларів.

Десятки мільйонів невикористаних коштів

А тим часом Україна шукає власні резерви, не покладаючись лише на допомогу західних держав. Голова Рахункової палати Валерій Пацкан розповів про те, з яких бюджетних програм можна було б перенаправити кошти на оборонні та соціальні витрати.

«У нас у країні війна, воєнний стан. Парламент у лютому — березні ухвалив низку нестандартних рішень, які надали уряду право реформувати кошти держбюджету з подальшим переведенням цих коштів до резервного фонду, і уряд зараз самостійно приймає рішення щодо тих чи ін-

ших витратків. Звичайно, два найбільші аспекти, які збереглися, — це витатки всі сформовані для оборонної сфери та соціальні витатки. З березня—квітня 2022 року уряд ухвалив 6 рішень щодо скорочення витратків на 2022 рік — це майже на 165 млрд за 401 бюджетною програмою», — заявив Пацкан, додавши, що капітальні витатки і витатки розвитку були максимально акумульовані і спрямовані в першу чергу на обороноздатність України і на соціальну сферу.

«Якщо є нерозпочаті бюджетні програми, то треба проаналізувати, чи доцільно їх розпочинати», — додав він, зазначивши, що, наприклад, на програму «Розвиток фізкультури і спорту вищих досягнень та резервного спорту» на цей рік було передбачено 2,1 млрд грн, з них на оплату послуг — 433 млн, на відрядження — 542 млн грн, станом на початок червня не використано 51 млн грн.

«Я не говорю, що цю програму треба взагалі зняти, треба проаналізувати, які витатки першочергові залишити, а те, що можна зекономити чи акумулювати, перенаправити в оборонну та соціальну сферу», — заявив він, нагадавши про програму фінансування діяльності політичних партій — 236 млн грн.

За його словами, в умовах воєнного стану треба переглянути, як здійснювати фінансування політичних партій. Крім цього, голова РП згадав про програму «Фінансова допомога Фонду соцстрахування для страхових державних і комунальних закладів охорони здоров'я та членів їхніх сімей унаслідок захворювання на COVID-19» — не використано 77 млн грн. Ще одна бюджетна програма, кошти з якої можна було б перенаправити, за словами Пацкана, — «Забезпечення, організація та виконання авіаційних рейсів повітряними суднами» (60 млн грн не використано).

Скоротити міністерства: спроба номер два

Сприяття фінансовій стабільності у державі має і антикризовий план для України, над яким працює Національна рада відновлення. Щоправда, план уже спричинив критику незалежних експертів, — головним чином тим, що він передбачає чергове реформатування уряду та скорочення кількості міністерств із 20 до 12. Адже, як ми пам'ятаємо, саме з цього кроку в 2019 році розпочалися так звані «реформи» новообраного тоді президента Володимира Зеленського.

Чергова урядова реформа в Україні, як і в 2019 році, знову розпочнеться з перевішування табличок на вході.

Фото з сайту 24tv.ua.

Так, за його вказівкою, кілька міністерств, як, наприклад, Міністерство сільського господарства і продовольства, було ліквідовано, а їхні фахівці приєднані до іншого відомства. У нашому випадку — до Міністерства економіки. І це подавалося як потужне реформування і новий курс влади — на скорочення кількості чиновників.

Але вже за кілька років з'ясувалося, що так воно не працює. І тоді президент Зеленський віддав наказ... створити нові міністерства. І серед них... правильно, Міністерство сільського господарства. Що, знову ж таки, подавалося як наслідки реформ Зе-команди.

Схоже, за таким сценарієм готова діяти влада і в нинішній військовий час. У плані, яким спільно керують прем'єр-міністр Денис Шмигаль та голова офісу президента Андрій Єрмак, презентований днями у швейцарському Лугано, йдеться про кілька засадничих моментів.

Перший — проект реформування уряду, яким опікується міністр цифрової трансформації Михайло Федоров. Ця реформа передбачає галузеве об'єднання міністерств та відчутне скорочення чиновницького складу в об'єднаних органах. Пропонується скоротити кількість міністерств із нинішніх 20 до 12, об'єднавши, наприклад, Міністерство регіонального розвитку з Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій та Міністерством інфраструктури, а Міністерство молоді і спорту — з Міністерством культури та Міністерством освіти.

Крім того, інвесторам у Швейцарії показали перелік інвестиційних проектів в Україні, за які відповідає голова Мінінфраструктури Олександр Кубраков. За даними журналістів, цю частину в команді Зеленського жартома називають «Дуже великим будівництвом». За твердженням сайту «Українська правда», з оточення президента, у цих проектах немає справді проривних ідей — і це розчаровує Зеленського. Втім відмовлятися від своїх ідей він не планує.

Радикалізм — не найкращий метод

Навіть коли вітчизняні експерти заявляють: різке скорочення державного апарату — це не реформа, а величезний ризик. За словами експертів Центру політико-правових реформ Ігоря Коліушка та Віктора Тимощука, вже є навіть показники залишити замість 238 тисяч лише 65 ти-

сяч службовців, зменшивши при цьому майже вдвічі витрати бюджету на заробітну плату чиновникам — із 46 млрд 500 млн грн до 26 млрд грн відповідно. Що, на їхню думку, привабливо, але навряд чи раціонально.

Експерти стверджують: в умовах війни кардинально зменшувати державу небезпечно. «У нас багато і старих проблем (саме тому волонтери забезпечують армію), і нових. Тому треба ставити за мету ефективне використання людських ресурсів, а не спробу заощадити на їх вивільненні. Кваліфікований персонал — найцінніше, що є в нас в органах влади. Водночас він роками вимивався владними командами винятково за принципом «держслужба для своїх». Навіть після успішної реформи 2015 року, — пишуть аналітики. — Ефективність та якість персоналу дійсно треба постійно покращувати. Але для складної системи підходить лише еволюційний шлях. Зрештою, зараз відбувається «природне» скорочення, адже частина службовців перемістилася за кордон, в інші громади або з інших причин не зможуть продовжити роботу. Скорочення не має бути самоціллю».

Часто основою скорочення називають цифровізацію. Кількість користувачів програми «Дія» справді вразжає — 17,5 мільйона людей. Але слід враховувати й інші факти. Десятки мільйонів громадян не охоплено цифровізацією. Масштабно зайшли до цифрового надання найчастіше «нових» послуг (а саме кovid-сертифікат, «Підтримка, ВІПО). Але ще немає результату в 50—75% послуг, що надаються онлайн.

І найвідоміше у «Дії» — цифрові документи — це насамперед комфорт, тобто додатковий «сервіс». «Але, щоб отримати паспорт, зареєструвати шлюб, смерть, нерухомість, землю, транспортний засіб, отримати посвідчення водія тощо, людині потрібне обслуговування чиновника. Тому різке скорочення матиме наслідком територіальне віддалення послуг, зменшення годин прийому, збільшення черг та часу на вирішення справ, корупційні ризики, — вважають експерти. — Також треба зважати на виклики «перехідного періоду» під час скорочення. Адже органи влади в такій ситуації «паралізуються» на кілька місяців, доки визначаються нові структури, штати, посади, кабінети».

І дозволили собі такі зміни під час війни, на їхню думку, доволі ризиковано. Навіть з урахуванням безпрецедентної допомоги від наших партнерів. ■

Тарас Шевченко,
великий український поет

«Той мурус, той руйнус, Той неситим оком За край світа зазирає...»

УРОКИ МИНУЛОГО

Фатальна помилка

Її наслідком стали трагедія польського, українського та кримськотатарського народів і посилення уламка Золотої Орди

Борис ВАСИЛЬЧЕНКО, учасник Другої світової війни

Отже, війна... Чергова вітчизняна війна України-Руси проти Монголо-Московії. Країна споконвічного фашизму звинувачує нас у націоналізмі та вимагає від нас денацифікації, тобто русифікації, та демілітаризації, тобто роззброєння України, щоб, як висловився сателіт Путіна Лукашенко, «Україна була, як Беларусь». Націоналізм. Найбільше зло, яке тільки є на землі. Так нам твердили в часи «савецької власті», так твердять і тепер ідеологи орди. А між іншим, навіть Ленін писав, що націоналізм — то є реакція пригнобленої нації на великодержавний шовінізм. А ось енциклопедичне (навіть радянське!) визначення, що «націоналізм розглядає націю як вищу і позаісторичну форму суспільної єдності, проповідь зверхності національних інтересів над інтересами класовими... кожна нація має певний життєвий стереотип поведінки, який відбиває її незмінне духовне ество й визначає всю її історію» (Радянська енциклопедія історії України, Київ, 1971).

А ось — про «винахід» москаля-монгола, про фашизм (не за назвою, а за суттю) те саме джерело: «Найреакційніша, антидемократична політична течія... при владі відкрита терористична диктатура найбільш шовіністичних, найбільш імперіалістичних елементів».

«Щоб їх Кодня не минула»

4 червня 2017 року українська громада Боярки, яка гуртується навколо церкви Покрови Святої Богоматері, запрошує до історичного клубу письменників і громадських діячів Юрія Щербака та Михайла Слабошпицького. Спочатку виступає Юрій Щербак, а далі переходимо до запитань-відповідей.

Я звертаюсь до Юрія Щербака. Говорю про епізод із фільму польського режисера Єжи Гофмана «Вогнем та мечем». Нагадую, що, відповідаючи на запитання польського шляхтича Скшетуського, чому Богдан Хмельницький підняв повстання проти Польщі, гетьман говорить: «Не проти Польщі ми воюємо. Річ Посполита — мати наша, а король — батько. А мордують нас вони — магнати. Поверніть нам наші права, наші вольності, урівняйте в правах зі шляхтою, і тоді Річ Посполита буде мати три військові потуги: польську, українську і литовську, які дадуть гідну відсіч османським та московським загарбникам». Але вскакує джурка і доповідає гетьману: «Поляки ідуть на Січ війною!». «Отже — війна», — говорить гетьман. А в фіналі того фільму звучить: «Війни тривали довго, аж поки всі три народи — польський, український та кримськотатарський — не потрапили під іго Московії».

Юрій Миколайович відповів: «Коли вийшов цей фільм, я був тоді послом у Польщі. Ми запросили в посольство визначних діячів Польщі для перегляду фільму. І коли перегляд закінчився, настала німа тиша. І ми, і поляки були приголомшені думкою: Польща зробила фатальну помилку, коли відштовхнула від себе Україну і змусила її об'єднатися з нашим спільним споконвічним смертельним ворогом — Московією».

Вчинок Богдана Хмельницького щодо об'єднання з напівдиккою Московією вкрай негативного розцінює наш Апостол:

Ой Богдане!
Нерозумний сину!
Подивись тепер на матір,
На свою Україну...
Якби була знала,

У колиці б задушила,
Під серцем приспала.

Але чи були в Богдана інші варіанти на момент початку повстання проти Польщі, як укласти угоду з Московією? У пам'яті українців ще були часи, коли козаки на чолі з гетьманом Сагайдачним разом з поляками «брали» Москву, розгромили османів під Хотиним у 1621-му. Пізніше, у 1683 році, козаки разом із поляками під керівництвом польського короля Яна III Собеського брали участь у розгромі турецьких військ під Віднем.

Історик М. Н. Покровський пише про союз із Московією: «Личные симпатии Хмельниц-

Французький історик Проспер Меріме у розвідці «Козаки України та їхні останні гетьмани» писав: «Перехід українських козаків (до Московщини) завдав жахливого удару Польщі і, навпаки, зменшення Польщі приспішило втрату ними (козаками) самостійності».

кого и руководящих кругов казачества к нему вовсе и не лежали». Але Богдан узнав про «чудовищный, с точки зрения традиции, образ — польско-московского союза против казаков: едва узнав о восстании запорожцев, московское правительство сосредоточило под Путивлем 15 000 человек». «Хотели ляхам помогать», — говорили потім козаки. Якби не блискучий дипломатичний хист Богдана, що не дав тому «союзу» здійснитися, результати того повстання спіткала би доля як усіх попередніх, так і пізнішого повстання — Коліївщини.

Цей «союз» москалів і поляків був задіяний у 1768 році. Дізнавшись про повстання українців на правобережній частині України, російський уряд Катерини II послав свої війська під виглядом допомоги православному українцям у війні проти католиків — поляків. Прибувши в Україну, воєначальники московського війська запросили в свій табір на «банкет» Гонту і Залізняка, а коли сіли за столи, москалі кинулись на отаманів, зв'язали їх і віддали на страшні муки катом. «Сердце кровью обливається от этой

Між поляками й українцями в минулому було всяке, але сьогодні це наші надійні друзі.
Фото з сайту radiosvoboda.org.

подлости русских» — писав Олександр Герцен.

«Щоб їх Кодня не минула», — говорили після того в Україні про москалів та поляків. А чому? Є в Житомирській області село Кодня. Це сюди поляки привозили переможених селян, що стали коляями через нестерпні умови існування. І як результат — повстання під назвою Коліївщина. «У Кодні, — пише «Радянська енциклопедія історії України», було страчено близько 3 тис. чоловіків. Після

які передбачали федеративний союз Польщі, України та Литви, але «гонорове» шляхетство так «обскубло» ті угоди, що козацтву вони виявилися неприйнятними. Водночас, як пише Іван Крип'якевич, «серед польських політиків уперше почав пробиватися погляд, що українську державність у якійсь формі треба визнавати. Познанський воєвода, коронний канцлер Ян Ліщинський писав у своєму меморіалі: «Ще й досі з ними не прийшло до згоди, не

то в Швеції, чи в Туреччині, чи в ординській Московії».

«Ташціть і не пущать»

Загарбавши Україну, Московель-Московія (за указом Петра I Орду було перейменовано на Росію, а заодно украдено нашу історію), цей уламок Золотої Орди, де угро-фінські племена, змішавшись із татаро-монгольськими завойовниками, засвоїли та розвинули ментальність своїх предків — татаро-монголів. В образі «рускава челавека» ми бачимо «подлеца-насилника, руский велик как может быть велик держиморда», (В. Ленін Про Україну; Дмитрій Волкогон. Ленін. Москва, 1994), а понад те — ледацюгу, злодія, дурня, брехуна, кровопивцю та бандюгу з автоматом Калашникова в руках. Висловлюючи думку Європи про Московію, Карл Маркс писав: «Стоит русского хоть немного поскрести, как он все-таки оказывается татариним. И вообще, они не славяне, они intru — (незаконно вторгнися), их надо загнать за Днепр...». Про те, що москочити не є слов'яни, що вони — чистісінької води татари (народ тюркського та угро-фінського походження), писали українські, російські та європейські історики.

Засвоївши ментальність свого прабатька-ординця, москочит діяв та й продовжує діяти за правилом «ташціть і не пущать». Один із апологетів «русского міра» Данілевський М. Я. (1822—1885) у творі «Россия и Европа» писав, що «существуют избранные народы, могущие стать «культурно-историческими типами», в то же время как другие к этому не способны и являются лишь «навозом истории»... (пізніше те саме ми чули від Гітлера! Бо фашизм як явище, а не як назва, народився не в Німеччині, а в Московії, і не в наші дні, а одночасно з її, імперії зла, зародженням і діє в ній дотепер). Европа... рассматривалась как величайший враг

припинення страт кожного десятого захопленого в полон повстанця «значували» — відрубували праву руку і ліву ногу або ліву руку і праву ногу... Кривавою розправою керував магнат К. Браницький. За його наказом було страчено тисячі гайдамаків. У Сербях у страшних муках загинув І. Гонта».

Узагалі поляки придушували кожне повстання з небажаною жорстокістю. «Спекли у мідному бичу Северина Наливайка, про нелюдські тортури щодо козаків пише, зокрема, нащадок наказного гетьмана Микола Гоголь у повісті «Тарас Бульба».

У таких історичних умовах розгорглися події в Україні в часи Богдана Хмельницького. Відроджена Українська держава (Русь-Україна), аби вистояти, вимушена була шукати собі союзників. Одним із них була Московія. «Хмельницький не из любви к Москве, а из нелюби к Польше отдался царю. Москва, а лучше Петербург обманули Украину и заставили ее ненавидеть москалей», — писав Герцен.

Наступник Хмельницького гетьман Виговський уклав Гадяцькі угоди з Польщею,

козаки, а ми винні, бо дивилися на них згорда, не як на людей — не то що як на нерівних нам, але не вважаючи їх за людей! Та Бог показав, що це такі ж люди, як і інші, покарав нашу пиху. Ми стали нижчими від них, бо вони билися за свободу, а ми за своє безсиле панування... Нехай буде з ними така унія, як литовська... а вивищення одного народу над другим приносить розлад».

Французький історик Проспер Меріме у розвідці «Козаки України та їхні останні гетьмани» писав: «Перехід українських козаків (до Московщини) завдав жахливого удару Польщі, і навпаки, зменшення Польщі приспішило втрату ними (козаками) самостійності».

Професорка Петербурзького університету, дослідниця епохи Мазепи Тетяна Таїрова-Яковлева (нещодавно звільнена за свої проукраїнські погляди і дослідження. — Ред.) пише, що польська шляхта завжди зневажливо ставилася до козаків, зокрема до Хмельницького, Богуна, Дорошенка та Мазепи, і цим відштовхувала від себе потужного союзника, який вимушений був обирати союзників чи

Якби Польща свого часу підтримала Україну, колесо історії могло б повернути зовсім в іншому напрямку.
Колаж із сайту dyuys.info.

России, призванной создать единое всеславянское государство во главе с Константинополем (Царьградом)». Питання про захоплення останнього посідало важливе місце в теорії Данилевського.

Микола Карамзін, офіційний історик Росії при уряді Олександра I, який отримував з особистих коштів царя «пансіон» 2 тисячі рублів на рік (Малая советская энциклопедия, Москва, 1931), вихвалював «собираніє земель» та не допускав навіть думки про повернення загарбаного. «В своей «Истории государства Российского», — пише «Большая советская Энциклопедия» (Москва, 1937), — К. выступил непреклонным защитником неделимости России. К. был непримиримым воинствующим националистом... по поводу высказанных Александром I предположений о реформах в Польше, Карамзин писал: «Польша есть законное российское владение..., но если бы восстановилась прежняя Польша (чего боже сохрани!) ... то он (достойный историк) осудил бы

нього «Большая советская энциклопедия». Национальний герой, достойний вождь, кажуть про нього поляки. Друг України, який перший підкреслив, що без вільної України вільна Польща неможлива, кажуть про нього українці. У 1920 році допоміг українцям прогнати москалів із Правобережної України та Києва. І тільки завдяки відсутності єдності в лавах українців (на відміну від поляків, яким, до того ж, Європа у вирішальний момент війни з червоною Ордою подала потужну матеріальну та військову допомогу — французький армійський корпус Гайдена!) Орда змогла тоді поневолити Україну.

Прийшли москалі, і на окупованій ними частині України почався масовий терор. «Може, ти, москалю, і добрий чоловік, але шенелія твоя — злодій», — говорили українці, як тільки зрозуміли сутність «старшого брата». А далі — колективізація, Голодомор, репресії, дика русифікація, яка веде, за визначенням Олександра Потєбні, до «безнравственності, ослаблення енергії мысли,

ща від себе козацтво — історія пішла би іншим шляхом. Не зміцніло би Московське ханство, цей уламок Золотої Орди, у жилах жителя якого, за визначенням російського історика М. Покровського (1868—1933), а також Карла Маркса та Олександра Герцена, тече 80% татарської крові. Це ханство перестало би існувати, як свого часу Казанське чи Астраханське. Але життя іде своїм шляхом. І постає питання: що далі? На це запитання дав відповідь іще у XIX ст. Герцен: «Если Россия... останется под палкой полиции, без суда, без прав, управляемая ординарцами и писарями, ... если мы безропотно воротимся к николаевскому времени, тогда не только Польше, не только Украине не следует оставаться с Россией, но следует им соединиться, идти на Москву и разгромить все это исполинское здание рабства».

Нині росія переконливо довела всьому світові, що рашизм — то є вища стадія фашизму.

Аналізуючи події сьогодні, війну Росії проти України, яку вона

Коли в 1933-му почався Голодомор, жителі голодуючої частини села Сатанів проривались на «польську» частину. І якщо польські прикордонники робили вигляд, що не бачать тих «порушників кордону», то «савецькі» прикордонники стріляли на ураження.

Ваше (царя. — Авт.) великодушие как вредное для России».

«Шенелія москаля — злодій»

Але життя йшло, крига скресала, і порозуміння до еліти польської нації, як і до української, про необхідність єднання для боротьби зі спільним ворогом — Московією — прийшло у XIX і, особливо, на початку XX століття. Яскравим виразником такого єднання став Юзеф Пілсудський (1867—1935). Вчився він на медичному факультеті Харківського університету «откуда в 1885-м был исключен за участие в студенческих волнениях» (БСЭ, 1940). Далі Пілсудський з'являється в Петербурзі, де вступає в терористичне крило «Народної волі», яке очолював Олександр Ульянов, старший брат Володимира Леніна. Погрожуються влаштувати вбивство Олександра III, але Олександр Ульянов заявив: «Русского царя должен казнить русский человек!» (Чи знайдеться в сучасній Росії хоча б один шляхетний чоловік, який зголосився би «казнить» терориста планети №1?) — і цим врятував поляка від шибениці. Пілсудського за участь у терористичній організації заслали в Сибір на 5 років, звідки він згодом благополучно повернувся.

«Комедант», який зійшов з поїзда «соціалізм» на станції «незалежність». Взяв гору принцип: «Спочатку незалежна Польща, а вже потім подивимось яка» (Бібліотека газети «День». Війни і мир. Або українці — поляки: брати/вороги, сусіди., Київ, 2012). «Буржуазный контрреволюционный националист, польский государственный деятель», — пише про

мерзости запустения». Нічого цього, цих жахів у тій частині України, яка була під Польщею, не було, а якщо і було (будь-який окупант дбає в першу чергу про свої інтереси на загарбаній ним території), то не в таких жахливих розмірах.

А про те, що «шенелія москаля — злодій», свідчить інформація, яку я почув від старенької жінки, що проживала в селі Сатанів Хмельницької області, на околиці якого нині розташований санаторій «Товтри». Те село було розділене навпіл річкою Збруч. У 20-30-х роках минулого століття по Збручу проходив кордон між Польщею та Радянським Союзом. І коли на окупованій Москвою частині України у 1933-му почався Голодомор, жителі голодуючої частини села Сатанів проривались на «польську» частину, де не було того жахття, де проживали або родичі, або знайомі, і, здобувши якісь харчі, поверталися додому. Ширина річки-кордону була невелика — 5-6 метрів — і перейти її було неважко. І якщо польські прикордонники робили вигляд, що вони не бачать тих «порушників кордону», то «савецькі» прикордонники-москалі стріляли на ураження. Без попередження — такий був наказ «савецької власті».

Розгромити «исполинское здание рабства»

Отже, гонор польського шляхтича. Це він відштовхнув від Польщі Богдана і Мазепу, це він обтяв Гадяцькі угоди і вже вкотре налаштував проти Польщі козацтво, це він розстріляв Івана Богуня та Івана Виговського. Не відштовхни Поль-

(рф) веде під гаслом «освобождения Украины от нацистов» (до речі, «любой захват территории, любое насилие, любое угнетение России осуществляется не иначе, как под предлогом просвещения, либерализма, освобождения народов», — писав Фрідріх Енгельс іще у XIX ст.), повертаємось до історичних подій сторічної давності. Тоді, у 1920 році, червона Росія навалилась на незалежну Польщу з метою «асвабдити» поляків від влади Пілсудського. І якби Польща не встояла, далі пішов би «великий освободительный поход Красной армии» по всій Європі, а далі — і по всьому світу. Цю спробу сталінська Росія хотіла здійснити в кінці 30-х, на початку 40-х років і «асвабдити» «весь мир от гнета капиталистов» (Віктор Суворов, «Ледокол»).

Тоді, у 1920-му, Польща розгромила Орду («Вместо победы мы пришли к тяжелому поражению», — писав Лев Троцький) і захистила Європу від азійського нашествия. Тепер, у 2022 році, Україна захищає себе і світову цивілізацію від полчищ монголо-московської орди. Історія повторюється, по спіралі.

Об'єктивно нині Україна і Польща — союзники (слава Богу!) в боротьбі проти нашого спільного споквітчного ворога. Мета — знищити «исполинское здание рабства». Саме про це і мріяв Олександр Герцен.

Колись у Римі говорили: «Карфаген повинен бути знищений!». Нині весь цивілізований світ має сказати: «Росія повинна бути знищена!». Тільки так: або весь світ, або Москва ординська. Разом вони існувати не можуть. І крапка! ■

■ БЛОКУВАННЯ

Нравіцца-не нравіцца — НАТО розширюється

Фінляндія та Швеція отримали від Альянсу статус «запрошених країн»

Генсек НАТО та міністри закордонних справ Фінляндії і Швеції: залишилися останній крок.

Інна СТЕПАНЧУК

Посли країн-членів НАТО у вівторок, 5 липня, підписали протоколи про вступ Фінляндії та Швеції до Альянсу. Урочиста церемонія підписання відбулася у штаб-квартирі НАТО в Брюсселі, повідомляє «Європейська правда».

Генсек НАТО Єнс Столтенберг перед церемонією підписання назвав подію історичним моментом для Фінляндії, Швеції і НАТО та наголосив, що Альянс залишається відкритим для майбутніх членів.

Після підписання протоколи про приєднання будуть надіслані для ратифікації в усі країни НАТО відповідно до їхніх національних процедур. Генсек НАТО Єнс Столтенберг очікує, що парламенти 30 країн-членів ратифікують протоколи про вступ Фінляндії та Швеції до Альянсу впродовж місяців.

А поки що Фінляндія та Швеція отримали статус «запрошених країн». Це означає, що вони отримують право брати участь у засіданнях НАТО як спостерігачі, але не мають права голосу.

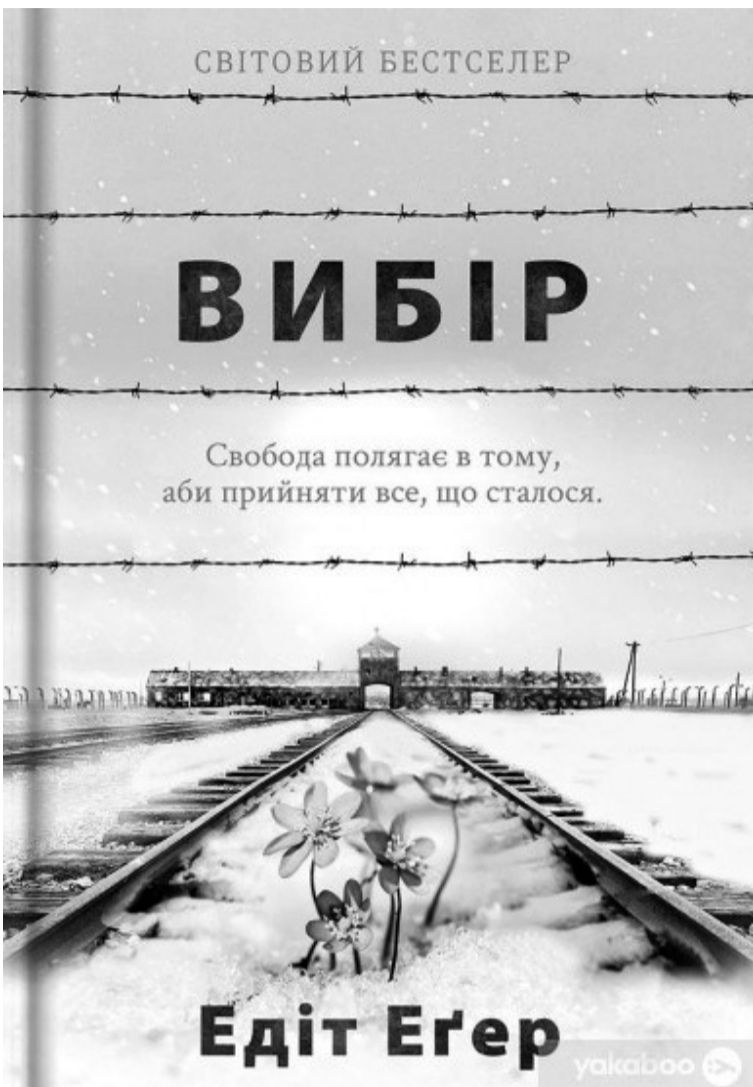
Єнс Столтенберг очікує, що процес ратифікації триватиме «впродовж місяців». Він наголосив, що процес вступу двох країн уже є найшвидшим в історії. «Минулого разу, коли в нас був аналогічний процес ратифікації у парламентах, це зайняло 12 місяців або близько року. Я не скажу точно, але [цього разу] йдеться про місяці», — сказав він. Генсек Альянсу додав, що кілька союзників уже почали процес ратифікації та пообіцяли завершити його швидше, ніж зазвичай.

Рішення про вступ до НАТО обидві країни, налякані нападом росії на Україну, ухвалили в квітні цього року, вирішивши таким чином відмовитися від кількостотрічної нейтральності. Щоправда, прийняття обох країн до Альянсу до останнього було під питанням через вето Туреччини, яка несподівано зняла його на червневому саміті в Мадриді.

Розширення НАТО до 32 членів — це справжня безпекова революція в Європі, яка серйозно б'є по інтересах москви, наголосує «Європейська правда». Насамперед змінюється протяжність сухопутного кордону Альянсу та росії. Зараз вона становить 1200 км (це східний кордон держав Балтії, кордон Калінінградської області та невеличка ділянка кордону з Норвегією). А після вступу до НАТО Фінляндії ця протяжність додатково зростає на понад 1300 км — більш як удвічі. Не менш важливою стає втрата Росією свободи в Балтійському морі, що є дуже болючим для Москви: Балтійське море перетвориться на «внутрішнє озеро НАТО». Крім того, Альянс активізує нову процедуру вступу, яка згодом може знадобитися й Україні.

Отже, бункерному автору зухвалої фрази «нравіцца-не нравіцца» владіміру путіну можемо відповісти його ж словами: «Нравіцца-не нравіцца — НАТО розширюється». ■

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

«Вибір: прийняти можливе» Едіт Егер.

Тарас ГОЛОВКО

Ця книжка з'явилась перед початком російського вторгнення, ніби стала тривожним сигналом, своєрідною пересторогою наближення біди з півночі. Основні драматичні події, повідані нею, стосуються 1930—1940-х, коли до влади у Німеччині прийшов біснуватий Гітлер і якого підтримав угорський фашист Міклош Горті, дуже нагадує те, що в наші дні відбувається на Донбасі і в південних областях України. Так звані фільтраційні табори, організовані російськими окупантами у тимчасово захоплених українських містах Маріуполі, Херсоні, Мелітополі, Донецьку, Луганську, мало чим відрізняються від концентраційних таборів нацистів часів Другої світової війни. Книжка вперше побачила світ у нью-йоркському видавництві Scribner, коли її авторці виповнилося... 90 років. Автобіографічний «Вибір: прийняти можливе» написала американка угорського походження, відома психотерапевт Едіт Егер, яка на батьківщині зажила слави клінічною практикою з хворими на посттравматичні стресові розлади. В Україні літературно-художній мемуари підготувало до друку столичне видавництво «Книголав» (лева частина роботи належить перекладачці Христині Радченко).

Зі сторінок сповненої драматичних колізій книжки постає ідилічна картина життя середньостатистичної єврейської родини в містечку Кошша, яке до Першої світової війни належало Австро-Угорщині, а у 1918 році за Версальським договором відійшло у підпорядкування новоутвореній Чехословаччині, змінивши назву на Кошице. Здавалося, тут мав запанувати довгоочікуваний мир, але він тривав лише двадцять років. Найстрашніше для сім'ї Едіт почалося із захопленням у 1938 році Кошице Угорщиною, керіваною націонал-соціалістичною партією Горті.

Ніхто з рідних одинадцятирічної дівчинки навіть не міг уявити масштабів катастрофи, що неухильно наближалась. Спочатку непомітно, а потім усе явно угорські нілашисти, ідейно споріднені з німецькими нацистами, почали проводити політику геноциду стосовно національних меншин, насамперед євреїв і ромів. Змусивши носити на одязі жовтого кольору зірку Давида, угорців іудейського віросповідання планомерно витісняли з суспільного життя, зокрема, звільняли з роботи, забороняли підприєм-

ницьку діяльність, виселяли з добротних помешкань, відбирали майно, всіляко переслідували. Навіть юну Едіт, далеко від політики, виключили зі складу олімпійської команди з гімнастики, тому що за національністю була єврейкою. Сталося це у 1942-му, а через два роки нілашистський уряд Горті розгорнув масові депортації угорських євреїв із країни. Їх насильно вивозили до концтаборів, розташованих у Польщі, Німеччині, Австрії. Не минула біда і сім'ю Едіт, коли її, а також батька, матір і старшу сестру Магду (іншу сестру, Клару, сховав від арешту вчитель), під загрозою смерті відправили до концентраційного табору «Аушвіц», збудованого нацистами на початку війни поблизу польського Освенціма.

Жахіття «Аушвіца» і «Маутгаузен» — концтаборів, куди нацисти перекидали по черзі Едіт та її сестру Магду, сприймаються як суцільне мордування, де людське життя не мало жодної ціни. Найдраматичніший епізод у книзі — смерть матері та батька, кинутих до газової камери «Аушвіцу» горезвісним гітлерівським лікарем Йозефом Менгеле, прозваним

Едіт Егер (у центрі) разом зі своїми сестрами Магдою і Кларою.

Спротив психіки таборам маніяків

Відома американська психотерапевт Едіт Егер ділиться власним досвідом, як не зламатися психічно у найскрутніших обставинах

Концтабір «Маутгаузен».

в'язнями концтабору «ангелом смерті». Цей звір у людській подобі, проводячи медичні експерименти над в'язнями, власноруч умертвив тисячі людей різної статі, віку і національності.

Вникаючи у кожну деталь сюжету книги, починаєш розуміти трагедію Едіт, яка все життя носила в собі провинку за смерть матері. У так званій селекційній черзі, куди пот-

рименти, доводячи до каліцтва і смерті.

Вражає описаний у книзі один з епізодів, коли на запитання нацистського ката в білому халаті, одягнутого зверху на офіцерський есесівський мундир, чи це її мати, відповіла ствердно, тим самим прирікши на смерть у крематорії найріднішу у світі людину. Десятиліттями Едіт згадуватиме фаталь-

ну ідею переслідує новоявлений Гітлер, який сидить у кремлі і проголошує мету — знищення української нації? Заливаючи кров'ю нашу землю, путін не йме міри, однак Нюрнберг-2 таки чекає на нього.

Смерть батька і матері у перші дні перебування в концтаборі підкосили психологічно Едіт і її сестру Магду, але не зламали до кінця силу волі, прагнення вижити у пеклі «Аушвіца». Аби не втратити ясність думки від постійних знущань, побиття, голоду і хвороб, а також здатність внутрішньо чинити опір озброєним нелюдам, дівчинка вдавалася до уявних подорожей у часі, згадуючи хвилюючі миттєвості довоєнного життя. Так, Едіт пригадалось, коли вперше відчула себе щасливою, безтямно закохавшись у сусіднього хлопця на ім'я Ерік. Приходило на пам'ять і святкування хануки — свята, що збирало у тісному колі всю родину: батька, матір, сестер, дідуся і бабуся, і як по черзі запалювалась на мінорі спочатку одна свічка, на наступний день — дві, а в ос-

«Заливаючи кров'ю нашу землю, путін не йме міри, однак Нюрнберг-2 таки чекає на нього».

рапила сім'я з прибуттям до «Аушвіца» з цинічним написом на вхідних воротах Arbeit macht frei (Праця робить вільним), вирішувалась доля кожного ув'язненого одним порухом руки Менгеле — одних, як правило, старих і немічних, одразу відправляли в газову піч, інших — у бараки, де їх катували, позбавляли їжі до крайнього фізичного виснаження, проводили над ними медичні експе-

ну сцену, караючи себе за те підтвердження, не усвідомлюючи до кінця, що сформульоване питання Менгеле було звычайнісінькою формальністю. Адже мати все одно, рано чи пізно, загинула б у тому таборі, де на практиці втілювалось «остаточне вирішення» єврейського питання спочатку в нацистській Німеччині, а згодом в окупованих нею країнах.

Хіба не подібну маніакаль-

Вхід на територію колишнього концтабору «Аушвіц»

КОНЦЕНТРАЦІЙНИМ

Концентраційний табір «Аушвіц» у роки війни.

танній — восьма. Тепла хвиля спогадів не давала прорости безнадії та зневірі в душі, внутрішньо підживлювала надлюдську стійкість серед печалі й сліз.

Читаючи книгу «Вибір...», дізнаємося про те, що Едіт, перебуваючи в «Аушвіці», кілька разів зустрічалася з Менгеле, і щоразу це було побачення зі смертю, яка реально їй загрожувала. Лише вроджений природний розум рятував її від потойбіччя, що постійно про себе нагадувало чорною кіптявою з димаря крематорію.

Адже як можна пояснити її спонтанне бажання танцювати перед сентиментальним душегубом під мелодію вальсу «Блакитний Дунай» Йоганна Штрауса, майстерно виконаного музикантами у тюремних робах, коли від того, як ти продемонструєш усі «па» у танці, залежить твоя доля — жити далі у муках у концтаборі чи вмерти одразу від автоматної черги.

Інший фрагмент, документально описаний у книзі, стосувався наступної загрозливої ситуації, в яку потрапила Едіт. Ішов 1944 рік. Есесівець, який ставив номерне татування-клеймо на руку в'язням в «Аушвіці», з якоїсь причини відмовився це зробити сімнадцятирічній єврейській дівчині. Він грубо відштовхнув її до черги в'язнів, яких адміністрація концтабору збиралась відправити до газових камер. На підсвідомому рівні перед цим убив-

цею у погонах дівчина почала показувати різні гімнастичні фігури, і це спрацювало: на обличчі у ката з'явилась подоба посмішки, і він змінив своє рішення.

Минуть десятиліття, і ці риси характеру головної героїні книги — рішучість і винахідливість — допоможуть їй зробити блискучу наукову кар'єру в еміграції, створити сім'ю і виховати трьох дітей. Але це буде згодом, бо після «Аушвіца» Едіт потрапила у ще страшніше пекло — до «Маутгаузена».

Фронт поступово наближав-

в'язнів «Аушвіца» спочатку залізницею, потім пішки без хартів і води переправили до концтабору «Маутгаузен», розташованого поблизу австрійського Лінца. Це була справжня фабрика смерті, де життя в'язнів було нетривалим — якщо пощастить, усього кілька тижнів. Виснажені фізично, люди масово гинули, тяжко працюючи на місцевих каменоломнях, добуваючи граніт для вимоцуння доріг.

У це штучно створене підневільля кинули Едіт і її подруг, примусивши на рівні з чо-

«Минуть десятиліття, і ці риси характеру головної героїні книги — рішучість і винахідливість — допоможуть їй зробити блискучу наукову кар'єру в еміграції, створити сім'ю і виховати трьох дітей».

ся до концтабору, все частіше нагадуючи про себе артилерійською канонадою і бомбардуванням прилеглих територій. Тоді вище нацистське керівництво, котре завжди дбайливо ставилося до дармової робочої сили, вирішило поповнити в'язнями з окупованих країн поріділі ряди працівників підземних воєнних заводів, фабрик, фермерських господарств, що працювали у Третьому рейху на забезпечення потреб сухопутних військ, авіації, флоту.

Якось Едіт, її сестру Магду разом із тисячами інших

ловіками носити брили граніту з глибокого кар'єру вузькими сходишками нагору: «Ми стоїмо в черзі на білих сходах. Сходи смерті — така в них назва. Сходинок — сто вісімдесят шість. Уявляю своїх предків, рабів фараона в Єгипті, покручених під вагою каменів. Тут, на сходах смерті, нам кажуть, що коли ти йдеш угору з каменем і хтось попереду спотикається чи знесило падає, ти впадеш наступна, і наступні за тобою, і далі, й далі, аж доки вся черга не завалиться в одну велику купу».

Так колись Ісус Христос із Назарета, засуджений до смертної кари за навітами фарисеїв, ніс на собі хрест на Голгофу — пагорб поблизу Єрусалима, на якому був розп'ятий. Перед смертю римляни поклали йому на голову терновий вінок, щоб принизити і знеславити царя юдейського.

У середині минулого століття легенда, описана у Біблії, дивним чином матеріалізувалась. Такий же невидимий терновий вінець гітлерівці одягли на голови 335 тисячам в'язнів «Маутгаузена», з них 122 тисячі не дожили до свого звільнення, увійшовши у вічність мучениками. Едіт разом із сестрою Магдою, знесилені від хронічного голоду й інфекційних хвороб, за щасливим збігом обставин, вирвалися із концтабору і були врятовані американськими солдатами. Вони назавжди запам'ятали народну американську пісню, яку наспівували визволителі і яка мала дуже символічну назву «Коли святі приходять», що виражає надію бути серед обраних і ввійти в рай...

Минуле не відпускало Едіт у повоєнні роки і в наступні десятиліття, міцно тримаючи у своїх обіймах. Разом із чоловіком і малолітньою донечкою вона емігрувала до Сполучених Штатів Америки, ніби тікаючи від ненависного фашистського пекла. На перших порах в Америці їй усе надзвичайно складно давалось. Пошук роботи, мізерний заріток, незнання іноземної мови вибивало з колії, але не настільки, щоб опустити руки і спасувати перед труднощами. Був період, коли вона ненадовго розлучилась із чоловіком, а причиною стали нервові розлади, обтяжені гнітючими спогадами.

Подальше самоствердження відбувалось поступово, коли Едіт остаточно визначилась зі своєю майбутньою кар'єрою, вирішивши стати кваліфікованим психотерапевтом. Довгих сімнадцять років їй знадобилося для того, щоб досконало оволодіти англійською мовою, опанувати знання, вкрай необхідні для здобуття медичної спеціальності, поглиблено студіювати праці тодішніх світил американської психіатрії Мартіна Селінгмана, Альберта Елліса, Карла Роджерса, Річарда Фарсона, науковий спадок Карла Густава Юнга — видатного швейцарського психоаналітика, родоначальника аналітичної психології. А книга «Людина в пошуках справжнього сенсу» Віктора Франкла — австрійського психіатра і філософа, творця так званої Третьої віденської школи психотерапії, докорінно змінила сенс її існування, наштовхнула на пошуки виходу з хронічної психологічної кризи, в якій Едіт опинилась після концтабору.

Цей напрям самоствердження підказаний Самостером Франклом, котрий, як і Едіт, був в'язнем «Аушвіца» і розповів усю правду про жахливі злочини адміністрації цього концтабору в роки Другої світової війни. В книжці Франкл виклав також власне бачення того, як подолати наслідки посттравматичного синдрому, спровокованого знущаннями, вбивствами, захворюваннями і голодуванням, що супроводжували кожного, хто потрапляв у лабеті нацистів.

У сорок два роки Едіт отримала диплом із відзнакою бакалавра з психології Техаського університету, а ще через п'ять

років — ступінь магістра з освітньої психології в цьому ж вищому навчальному закладі, а згодом — ступінь доктора філософії з клінічної психології Університету Сейбрука — престижного науково-навчального закладу у США. Здавалось, можна лише радіти такій стрімкій кар'єрі, яка розпочалась для Едіт Егер дещо із запізненням. Але лишалась одна болюча проблема, яка час від часу про себе нагадувала і яку ніяк не можна було вирішити.

Головна героїня в окремих розділах книги з якоюсь острахом зізнається перед читачем, що в її пам'яті постійно спливають жахливі картини канібалізму, побаченого на власні очі в «Аушвіці», смерть в'язнів у результаті побиття наглядачами, самогубства жінок-полонянок від електричного струму, під'єданого до огорожі з колючого дроту, загроза розстрілу охоронцями-есесівцями після чергового обшуку, коли в Едіт була знайдена морквина з ділянки німецького фермера... Розмірковуючи над цими психічними симптомами, авторка книги формулює повчальну методичку на основі праць Селінгмана, Елліса і Роджерса, завдяки якій їх можна остаточно позбутися: «Якби я мала дати назву своїй терапії, я б, імовірно, назвала її Терапією вибору, бо свобода полягає у виборі: у виборі співчуття, почуття гумору, оптимізму, інтуїції, допитливості та самовираження. А бути вільним означає жити теперішнім».

Останнього цвяха у домовину задавнених страхів Едіт Егер упевнено забила, коли наважилась на схилі віку знову повернутись до «Аушвіца». Це було внутрішнє прагнення наблизитись до точки неповернення, після якої, власне, все і почалось. До такого клінічного експерименту дуже часто вдаються практикуючі психіатри, маючи на меті розблокувати вражену психіку пацієнта, який зазнав психологічної травми на війні, через смерть близьких, в екстремальних ситуаціях із загрозою для життя і здоров'я. Однією з умов досягнення поставлених цілей, як вважають лікарі, є повернення пацієнтів, уявно чи реально, на те місце, де, власне, зародився стресовий розлад.

...Едіт повільно йшла вимощеною бруківкою території концтабору, відчуваючи, як поступово над нею розвиднюється небо і з плечей спадають невидимі оку кайдани. Тут, на польській землі, понад мільйон людей стали жертвами маніяка Гітлера, психотип якого і досі привертає увагу кращих психіатрів світу. Ця думка, напевне, промайнула у неї, коли в поле зору потрапила сумна статистика, кимось надрукована на стендах, розміщених поблизу концтабірних бараків і газових печей крематорію.

А наступна виникла тоді, коли Едіт згадала про своїх одноплеменників, знищених у розпал Голокосту у пеклі «Аушвіца». У чому їхня провина? — постійно запитувала себе і не знаходила адекватної відповіді. Чомусь пригадався епізод із юним Адольфом, котрий приїхав вступати до Віденської академії мистецтв. Разом із ним складав іспити ще якийсь підліток-єврей із Чехословаччини. Останнього прийняли, а іншому відмовили. Так було посяно зерно ненависті, що заволоділо паростками майбутнього апокаліпсису, про який іще в Середньовіччі попереджав відомий французький оракул. ■

Катерина КОШЕЛЬ

Наразі український народ знову зіткнувся з геноцидом, коли агресори вбивають мирних людей, насильно депортують їх, руйнують цілі міста. Наші війська героїчно стримують російських окупантів. На тлі жорстоких боїв постає ще одна болюча тема — це наші захисники, які зараз опинилися в російському полоні. На жаль, нам і досі не відомо, де вони, в якому стані, чи отримують вони належне ставлення, харчування та медичну допомогу. А зі слів небагатьох тих, кому за ці понад 130 днів опору під час повномасштабної війни росії в Україні вдалося визволитися, усього переліченого полонені отримують мінімум.

Зараз ми не можемо вплинути на пришвидшення обміну наших захисників — наших чоловіків, синів та братів, жінок, які потрапили в полон. Але ми повинні використати усі важелі, щоб росія, яка утримує наших військових, виконувала умови Женевської конвенції щодо прав військовополонених. Згідно з нею, вони мають право на достойні умови утримання, доступ до них міжнародних організацій, обмін посилками та зв'язок із рідними. На сьогодні ні один із цих механізмів, на жаль, не працює повною мірою. Тому ми, жінки, матері, сестри захисників України та просто небайдужі, створили громадську організацію «Рада дружин і матерів захисників України «Жінки зі сталі».

Акція «Життя за Україну» за участю родичів військових на майдані Незалежності в Києві.

Сказали одне одному «так» на відстані понад 800 км

Після резонансної трагедії на заводі «Азовсталь» ми зрозуміли, що єдиний наш шлях — це заклик до усього світового суспільства звернути увагу на недотримання російською стороною основоположних законів людських прав, що встановлені міжнародними гуманітарними організаціями і є фундаментальними основами існування кожної людини у цивілізованому світі. Наші воїни проявили небачену мужність та звитягу у захисті не тільки своєї Батьківщини. Вони взяли на себе той удар, що є загрозою руйнування усіх цінностей і свобод у Європі й далі за кордоном, набутих людством протягом століть й утверджених після Другої світової війни. Тож ми маємо підтримати тих, хто опинився у полоні країни-нападника та їхніх маріонеткових утворень «днр/лнр», і показати, що ми пам'ятаємо кожного захисника України та чекаємо кожного вдома.

Ми згуртувались для взаємодопомоги та підтримки — і одне одного, і наших бійців. Зараз «Жінки зі сталі» мають понад 1 тис. 200 анкет на вступ до організації. Заявки опрацьовуються. Майже тисяча жінок зголосилися долучитися до волонтерської роботи, об'єднавшись у спільній меті. Наш телеграм-канал налічує понад 4 тисячі підписників: це ті, кому болять питання захисту України від ворога і підтримки та повернення полонених.

Голова ГО «Жінки зі сталі» — дружина азовця Наталія Зарицька. Це вона з іншими жінками їздила до Туреччини, аби просити екстракції для захисників Маріуполя. Але її шлях щодо визволення чоловіка почався набагато раніше.

«Був другий тиждень блокади «Азовсталь», і побратим Калина звернувся з підвалів до спільноти, до всіх людей, що потрібно робити все, що в наших силах, щоб вивести поранених. Київ тоді обстрілювали, працювала артилерія на околицях, були прильоти ракет.

Я розуміла, що я не вийду на Майдан, що точно цим не допоможу. Але ми почали із сином малювати плакат з написом англійською «Врятуймо Маріуполь» і червоною серцем.

Я сина сфотографувала просто у погребі нашого будинку з цим плакатом і зробила допис на фейсбуці, де я вела своєрідний щоденник.

денник.

А наступного дня, прокинувшись, я побачила у відомих людей — у Андрія Магери, у сина Рибчинського — на аватарці свого сина з плакатом. Й у групі «Врятуймо Маріуполь» багато людей взяли собі на заставку фото мого сина. Вдалося добитися резонансу, про який казав мій Богдан».

Наталія та Богдан побралися на «Азовсталь», сказали одне одному «так» на відстані — вона в Києві, а він — у бункері вже легендарного маріупольського заводу.

Мама чекає сина, який став очима «Азовсталі»

Одна зі «сталевих жінок» — Ірина Юрченко, мати бійця полку «Азов» Дмитра Козацького. Того самого «Ореста», який став очима «Азовсталі», що показав світові всі жахіття цієї війни фотографіями.

Його мама Ірина — дуже світла, енергійна. Живе у Малині на Житомирщині й чекає повернення з полону свого сина. Дуже символічно, що мати Героя працює на залізниці провідником евакуаційних поїздів, рятує життя інших. Вона розповідає про свого Дмитра:

«До героїчної оборони Маріуполя мій син пройшов шлях через участь у студентських протестах на Майдані у 2014 році, службу в Нацгвардії та у полку «Азов», це був його вибір, і ми його підтримали.

Після школи Дмитро вступив до Польського університету інформаційних технологій і менеджменту. Невдовзі він повернувся до України та допомагав на Майдані. А після повернення до Польщі зрозумів, що більше не хоче там навчатися, оскільки вже тоді мріяв стати військовим кореспондентом і бути на захисті Батьківщини. До Острозької академії, що на Рівненщині, він вступив, уже служачи в «Азові».

Фотографувати він любив з дитинства, особливо молодшу сестру. Та й узагалі був дуже активним, весь час організував різні ігри, конкурси, також завжди допомагав дорослим. Свою першу фотокамеру він отримав у подарунок, коли був в 11-му класі.

Часто говорив, що хоче фотографувати щасливих людей та красиву природу України. А згодом світ облетіли страшні світліни бункерів «Азовсталі», підземного шпиталю, справжнього серця і душі захисників Маріуполя. Тоді він мені сказав,

В'ЯЗНІ КРЕМЛЯ

Чоловіки і жінки зі сталі

Історії тих, хто чекає з російського полону захисників Маріуполя

Рідні захисників Маріуполя діють, щоб не забували про військовополонених.

Наталія Зарицька — голова організації.

що це була найболючіша фотосесія у його житті. І що важко навіть порівняти, кому зараз найскладніше: тим, хто перебуває у нелюдських умовах, чи рідним, які їх чекають. Син мене підтримував.

Моє серце краялося, дивлячись на ці обличчя військових, що посміхалися через біль, але були незламні. Я пишталася тим, що він знайшов у собі сили та мужність фотографувати, та навіть час, щоб обробити фото.

Син звернувся тоді до підписників у соціальних мережах: «Поки я буду в полоні, залишу вам фото в найкращій якості, відправляйте їх на всі журналістські премії і фотоконкурси, якщо щось виграю, після виходу буде дуже приємно. Дякую всім за підтримку. До зустрічі!».

І вже через кілька днів «Ореста» нагородили спеціальною польською премією Grand Press Photo 2022. Сподіваюся, що він сам особисто скоро отримає цей диплом.

Ще Дмитро дуже любить готувати, завжди приїжджав до нас на свята. Я пообіцяла, що зустріну його борщем та пасками, за якими він так сумував на «Азовсталь».

«Ну от і все. Дякую за прихисток, Азовсталь — місце моєї смерті й мого життя», — так він підписав останню публікацію у своєму інстаграмі напередодні виходу з промислового комбінату 20 травня. А я чекаю на свого героїчного сина».

Ігор — 200-й, молодший — у полоні

Неля з Маріуполя — так само «жінка зі сталі». Вона розповідає: «З моменту мого становлення, як жінка, я знала, що у мене буде два сини. Так і вийшло, у мене народилося двоє синів із різницею у 5 років.

З самого дитинства вони були завжди пліч-о-пліч. Коли старшому виповнилося 18 років, він самостійно пішов до військкомату, щоби відбувати строкову службу. Із жовтня 2011 року служив у Почесному полку президента України. Тоді я спитала у нього: «Навіщо це тобі?». На що він відповів: «Моя мета — захищати Батьківщину».

У 2014-му син підписав контракт із частиною морських прикордонників, де прослужив 6 років. Туди ж у 2017 році пішов служити і молодший син. А за рік перевівся до артилерії і служив у гарячих точках

Донецької області.

У 2020 році, з різницею в 3 місяці, в обох закінчувалися контракти, і обидва вже мріяли про мирне життя. Обидва одружені, в обох є діти. Малий упорався, почав працювати і жити поза війною.

Старшому прийшла пропозиція від полку «Азов» іще до закінчення контракту. І після певних міркувань він її прийняв.

Ми дуже часто розмовляли з сином про сенс служби, про службу саме в «Азові». І всі наші розмови завжди закінчувалися одним: «Мамо, я чоловік, а чоловіки завжди на захисті!»

23 лютого моєму старшому синові виповнилося 29 років. Тепер йому навзажди 29. У цей день до мене до офісу на роботу приїхав мій молодший син і сказав: «Мамо, такий щось буде. Тому я їду служити до брата, з яким будемо разом захищати своїх рідних і свою Батьківщину».

Я дуже його благала не йти. Утім, як завжди, почувала: «Мамо, не плач. Все буде добре. Ми тебе дуже сильно любимо, тому і йдемо на війну!» Тоді мені залишилося одне — благословити їх», — розповідає Неля.

Далі розповідає: «У Маріуполі я була до 16 березня, за цей час я ще два рази бачила молодшого. Поки був зв'язок, старший телефонував. По черзі вони писали. Писали одне заповітне слово: «ЖИВИ!»

21 березня я вже була у Києві і ще декілька разів чула голос старшого сина, а 1 квітня, близько 11-ї ранку, зателефонував менший і сказав: «Мамо, Ігор 200-й».

Тоді земля пішла з-під моїх ніг. Я не могла повірити. Як мій велетень, мій красень міг загинути? Це НЕПРАВДА!

Ще не прийшла до тям, а вже нова звістка — молодший на «Азовсталь». У блокаді! І потягнулися дні і ночі страшеного смутку і постійного очікування хоча б якоїсь вісточки.

Кожний його вихід до мережі — це підкошені ноги, тремтячі руки, сльози і плутані думки. Начебто знала, що говорити, що запитати, а почуєш голос, прочитаєш слово — і все вилітає.

Останнє його повідомлення було 16 травня о 5-й ранку: «В мене все добре. Мій телефон зламаний, на зв'язок довго виходити не буду».

І саме в цей день ми дізналися, що вони виходять із бункерів. З того дня дивилися усі відео та фото тих, хто виходить, не по-

Ірина Юрченко — мати «Ореста» — живе в Малині.

бачили. Десь за 2 тижні патронат «Азова» сповістив, що він виведений і зараз у полоні.

Саме заради того, щоб наші хлопці і дівчата якнайшвидше потрапили додому, я вступила до ГО «Жінки зі сталі», — каже мати двох захисників України.

«Щоденно пишу нареченому в інстаграм»

А ось розповідь зовсім юної співрозмовниці.

«Я — наречена захисника «Азовсталі», солдата збройних сил України. Його звати Михайло. Познайомилася в училищі, де разом навчалися.

Ми спілкувалися, навчалися разом і навіть прогулювали пари. Кожного дня знаходили все більше спільного. В мене був складний період у житті, а після нашого знайомства змінилося буквально все. Я стала щасливою. Згодом у нас почалися стосунки.

Пізніше я познайомилася з його сім'єю та друзями. Це був ще 2019 рік. Ми проводили час разом. Поки йому не вручили повістку... Моїм сльозам не було кінця. Я відмовляла його йти служити. Хлопець рішуче підписав контракт. Це було важко, але я без сумнівів сказала, що буду чекати, навіть якщо це три роки.

Коли я вперше побачила коханого у формі — була вражена. Переді мною був не просто третьокурсник, як раніше. Змінилося буквально все. Вчинки, характер, цінності, пріоритети, зовнішність.

Ми встигли пожити разом у Волновасі. Наприкінці 2021 року нам довелося переїхати в Маріуполь. В ту мить ми й подумати не могли, що вже з цього моменту починається його історія на «Азовсталі».

Цьогогоріч 24 лютого, о 4-й ранку, мій коханий написав мені найстрашніші слова: «Почалася війна»... Світ ніби зупинився. Сидячи в підвалі разом із сім'єю, плачучи, я чекала від нього повідомлень.

Я не розуміла нічого. Лише усвідомлювала, що в одну мить моє життя може зруйнуватися. Щомиті я можу втратити кохану людину. Йшли години, але хлопець не відповідав. Я чекала весь день і нарешті отримала повідомлення: «Зі мною все добре, напишу пізніше».

У перший день війни було вирішено, що з родиною ми виїдемо з України. Було важко, але зв'язок з хлопцем ще був. Прибувши 3 березня до Іспанії, через два дні я втратила зв'язок із хлопцем. Мені не було відомо абсолютно нічого.

Коли з новин дізналася, що Маріуполь в оточенні, наче земля з-під ніг пішла. Майже

місяць не було зв'язку. Весь час я жила лише надіями, що він ось-ось напише.

29 березня вночі я отримала повідомлення: «Зі мною все добре, я живий». За все своє життя я не відчувала стільки щастя, але через дві години зв'язок знову було втрачено.

Мене не полишали страшні думки. Я почала звертатися на всі гарячі лінії, писати в усі групи, надсилати анкети, знайомилася з людьми, які опинилися в подібній ситуації.

Тоді я ще не знала про «Азовсталі». А коханий уже був там. 8 квітня зранку я прочитала повідомлення: «Зі мною все добре, я живий, трошки пошкодили, але я живий».

З того моменту я почала дізнаватися про всі жахіття «Азовсталі». Про побратимів, котрі загинули на його очах, відсутність медикаментів, повноцінного харчування, гігієни, одягу. Кожного дня ми жили як востаннє. Засоби для обробки ран закінчувалися. Він мерз у підвалах, а кількість гарячої води — обмежена. Не спав ночами через холод і нестерпний біль у нозі. Знеболювальних майже не було, отримати дозу ліків було вже неможливо.

Я, відчуваючи його біль, намагалася хоч якось відволіктися коханого від усього жаху. В мене виходило, але потім щоразу доводилося повертатися до реальності...

18 квітня зранку я прочитала: «Добрий ранок, сонечко». Зраділа, що знову отримала повідомлення. Це було останнє повідомлення від нього до сьогодні. Вже два місяці я не чула голосу коханої людини й не отримувала повідомлень.

Щодня я сподівалася, що знайду його прізвище хоч десь. Я зустріла свій день народження в надії, що він відгукнеться. Але цього не сталося. Лише написала йому: «Дякую». Я знала, що думками він привітав мене і сказав, як сильно любить.

Я обшуквала всі можливі платформи з інформацією. І майже через місяць знайшла. Прочитала, що це списки солдатів із 56-ї бригади, які воюють на «Азовсталі». Авторка повідомлення написала мені: «З ним усе добре, він живий». Я просто заплакала від щастя.

Через декілька днів я прочитала, що їх евакуюють. Я не розуміла, хто, куди, навщо, як. Але розуміла, що це єдиний шанс на порятунок. Після виходу наших героїв із заводу я чекала на списки, щоб побачити там рідне ім'я. Але списків не було упродовж тижнів. Це був важкий момент, я боя-

лась почути, що його більше немає...

У ту мить, коли його прізвище підтвердили, в мене знову потекли сльози. Залишилось лише дочекатись його вдома.

Я не знаю, як з ними поведатися, чи є в них можливість на особисту гігієну, чим їх годують, яка його вага, чи є в нього літній одяг. Він виконав свою обіцянку. Зберіг своє життя.

Ми разом 2 роки та 6 місяців, і ще ніколи я не чекала зустрічі так, як сьогодні. Ще ніколи в мені не було стільки надії. Кожного дня я пишу хлопцю в інстаграм, упродовж цих чотирьох місяців, це створює уяву, що він поруч. Коли він повернеться і знайде в мережу — побачить, що я ані на мить не забувала про нього».

Звернення до всього світу

Це лише кілька історій наших «сталевих жінок». А вже далеко не всі готові виносити своє життя, свої переживання на загал, із різних причин: щоб не нашкодити полоненим, не підставити рідних, які залишаються на окупованих ворогом територіях, тощо. Але, повірте, стіни київського офісу «Жінок зі сталі» на Антоновича, 39 чули стільки зворушливих та героїчних історій, що вистачило б не на одну книжку.

Щоб привернути увагу суспільства до теми полонених, ми провели 5 брифінгів: три в Україні і два у Туреччині. За півтора місяця дали близько 250 інтерв'ю українським і закордонним ЗМІ.

Наразі ми впорядкували алгоритм дій для звернень родичів у державні та гуманітарні структури, відкрили безкоштовну юридичну консультацію, налагодили комунікацію з іноземною спільнотою та організаціями захисту прав людини (проект «Сто листів до світу»). Провели заходи щодо вшанування загиблих героїв, акції «Життя за Україну» за участю родичів військових пройшли 18 червня та 2 липня на майдані Незалежності в Києві, і вони будуть продовжуватися.

Також ведеться робота щодо надання психологічної допомоги рідним військовополонених, зниклих безвісти або загиблих бійців. Плануємо низку заходів соціального спрямування для підтримки жінок військовополонених, їхніх дітей.

Буквально днями відбулося перше розширене зібрання спільноти «Жінки за сталі», де ми обговорили спільні результати, першочергові та стратегічні плани. Також мали змогу наживо поспілкуватися в колі людей, які переживають ті самі випробування, що і ми. У заході взяли участь представники Міністерства внутрішніх справ, Головного управління розвідки Міністерства оборони України, з якими організація має сталу комунікацію.

Наша стратегічна мета — це створення міцної та дружньої спільноти, де кожний її представник матиме підтримку та впевненість у тому, що він не самотній і йому є на кого розраховувати в цей страшний для нас усіх час. Оскільки, тільки згуртувавшись, ми зможемо впливати на процеси, які допоможуть повернути усіх наших Героїв! ■

СИМВОЛИ

Провісник світла

У Києві вперше в музеї показують легендарного керамічного півника з Бородянки

Бородянка, 6 квітня 2022 р.
Фото Єлизавети СЕРВАТИНСЬКОЇ з suspline.media.

Валентина ГРИГОРЕНКО

Півник із Бородянки на виставці у Києві.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

Уперше у виставковому проекті представлено легендарного керамічного півника з Бородянки на Київщині, який уцілів у березні цьогогоріч, коли російські ракети прилетіли в житловий квартал. Пафосною може видаватися назва експозиції в одній залі Національного музею народного декоративного мистецтва «Український фенікс. Васильківська майоліка» тільки тому, хто не знає, що кухонна шафка з посудом на четвертому поверсі багатоповерхівки дивом утрималася, коли все довкола було зруйновано. А на тій шафці — керамічний півник. Така фігурка, до речі, є віднедавна навіть у Бориса Джонсона, прем'єр-міністра Великобританії, яка надає велику допомогу Україні в протистоянні країні-агресору.

Поштовою для створення виставки стало фото кухонної шафки з декоративною посудиною-півником, який став символом незламності українців. Це фото облетіло світ, а шафку та півника було передано до фондів Національного музею Революції гідності.

Кухонну шафу, яка встояла, першою помітила фотографія «Суспільного» Єлизавета Серватинська. Зазнімкувала її в Бородянку 6 квітня 2022 року. Тоді у звільнених від російських військ пристовичних населених пунктах рятувальники лише почали розбирати завали.

Фотографія розповіла: «Під'їзд другого будинку на в'їзді в місто, куди ще не дійшли рятувальники, був повністю знищений снарядом. Ми з колегою зайшли у двір, сфотографували гойдалки, дитячий майданчик. Пройшовши далі, я побачила стіну, в якій лишилися тільки двері в порожнечу і шафка. Це здивувало. Квартири більше немає, життя, яке там вирувало, немає, а шафка неушкоджена. Я трохи відійшла, щоб змінити ракурс, колега спитав: «Ти бачила ту полічку?» — шафка зачепила не лише мене».

Єлизавета Серватинська багато сфотографувала в Києві та області, висвітлюючи повномасштабне вторгнення росії. У Бучі, зокрема, задокументувала об'єктивом убитих цивільних людей на вулиці Яблунській, й Ірину Фількіну, зокре-

ма, яку пізніше опізнали за яскравим манікюром. Утім українці вистояли — як керамічний півник, усупереч усім звірствам російської армії.

На виставці на території Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» в Музеї народного декоративного мистецтва «Український фенікс. Васильківська майоліка» є унікальне відео, як рятувальники знімали керамічну фігурку. А загалом виставковий проект іде й для того, щоб розповісти про історію Васильківського майолікового заводу (ВМЗ) — успішного художнього підприємства ХХ століття, та представити твори провідних художників, які невпинно експериментували та вдосконалювали техніку та технології, розвивали виразність і привабливості асортименту майолікового посуду, який широко тиражували і поширювали в різних країнах світу.

Васильківський майоліковий завод був спадкоємцем локального гончарного осередку на Київщині. 1928 року створили артіль «Керамік». Помітним виробництво високохудожніх декоративних виробів стало після того, як у 1956-1961 роках завод реконструювали, звівши нові приміщення й оснастивши новим обладнанням. У 2004-му підприємство приватизували, перетворивши на «Васильківську майоліку». У 2019-му воно завершило діяльність. Майже одночасно, коли в Музеї декоративного мистецтва представляли присвячений йому великий виставковий проект «Завод».

Основні акценти нинішньої виставки зосереджені на темі образу півня в історії народного мистецтва кераміки; образах птахів і квітів, звірів, яких створювали провідні художники ВМЗ Надія та Валерій Протор'єви. Також на виставці представлено роботи видатних художників і майстрів українського гончарства Михайла Денисенка, Прокопа Бідасюка та Омеляна Железняка. Виставка триватиме до кінця липня.

Півень в українських традиціях — це провісник настання світлого дня. Музейники сподіваються, що відродиться й виробництво декоративних виробів. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

Костянтин РОДИК

2014-го, будучи мером Лондона, Б'оріс Джонсон написав книжку, нещодавно перекладену українською: «Фактор Черчилля: як одна людина змінила історію» (Х.: Віват, 2019). Спонуку до написання мав декілька. І всі вони, хоч як дивно, корелюють з українською ситуацією. Перша, яку можна означити сумним афоризмом «нема пророка у власній вітчизні», — неадекватне сприйняття у самій Британії безсумнівного переможця Другої світової. «Дискусія сягає масштабів релігійного розколу», — значить Джонсон. Точнісінько так, як в Україні стосовно Степана Бандери.

«Настав час на свіжий погляд», — пише Джонсон на початку, і він у цьому не один: нові книжки «про Черчилля» з'являються, вважає, без перестану. 2016-го, наприклад, вийшла студія британського журналіста-розслідувача Джона Гарта — і він там, звісно, цитує попередника; навіть назва апелює до одного з висновків Джонсона. Книжка також уже перекладена: «Як Черчилль врятував цивілізацію» (Х.: Фабула, 2019). Гарт вважає, що знову і знову повертатися до Черчиллевої історії — це не національні сантименти, а ствердження «життєво важливого знання про те, як нам вдалося пережити атаки на нашу демократичну західну цивілізацію».

Отже, «свіжий погляд» — це насамперед протиставитися історичним мітам, котрі сформувалися багато в чому завдяки Росії. Джонсон ретранслює загальний погляд: «Перемогу в Другій світовій досягнуто завдяки російській крові та американським грошам». Ота «російська кров» — відомий концепт Путіна, але ж статистику не скасуєш: з советського боку втрати українців були відносно найтяжчими. Навіть перелам тої війни — Сталінград — стався завдяки двом головним чинникам: ленд-лізу, який забезпечував оборонну промисловість СРСР сировиною та комплектуючими і постачав на фронт літаки й танки, а також успіхом англо-американців під Ель-Аламейном, битвою, що вирішально відволікла німецьку авіацію. А ленд-ліз та Ель-Аламейн — результати наполегливої цілеспрямованості Черчилля. Словом, «без Черчилля Гітлер майже напевне переміг би... Черчилль урятував нашу цивілізацію».

Про ленд-ліз варто поговорити окремо — та, майже вісімдесятирічної давнини історія, майже дослівно повторюється зараз в Україні. 1940 року, коли Черчилль став прем'єр-міністром, його країна вже перебувала у стані війни з Німеччиною і, значить, Джонсон, «становище Британії було безнадійне». Франція, основний союзник в Європі, стрімко зазнавала поразки. «Син Дженні Джером розумів, що у нього немає жодної надії здобути остаточну перемогу, доки він не вплутає у цю справу і свою батьківщину по материнській лінії». Британський прем'єр домовився зустрітися з президентом Рузвельтом на базі Королівських ВМС у Ньюфаундленді: «Таким було послання Британії до Америки: ми боремося і ми помираємо, та ми все знесемо; а як щодо вас?».

Військовий аташе у США попереджав Черчилля: «Усі вони, звичайно, чудові люди, та, певно, вони живуть в іншому світі, не схожому на наш». До всього, «американський електорат значною більшістю виступав проти втручання у війну — тринадцять до одного». Результат першої зустрічі з Рузвельтом у Канаді: «150 тисяч старих гвинтівків і жодного, навіть слабень-

кого, запаху перспективи американських підкріплень... Сполучені Штати не дуже-то й надрувалися, аби прийти на допомогу, і якщо й так — то не одразу... Гарі Вудрінг, військовий міністр США та палкий ізоляціоніст, із 23 травня до 3 червня навмисне затримував відправку воєнних засобів... Комітет сенату з питань зовнішніх справ блокував продаж літаків та кораблів; військове міністерство відмовлялося видати окремі бомби, за які бідлашні французи вже давно заплатили; сенатор Девід Воли ухитрився потопити угоду, за якою Британія планувала придбати 20 моторних торпедних катерів». Як пізніше занотував Черчилль у мемуарах — «напівсправжні санкції» (Спогади про Другу світову війну. Книга I. — К.: Видавництво Жупанського, 2018).

Далі відбувалася суцільна геокомерція: «Спочатку була угода про обмін есмінців на бази. Британія передала свої військові бази на Тринідаді, Бермудах і Ньюфаундленді, а взамін отримала 50 залізничних есмінців. Старезні корита ледь трималися на плаву — і тільки дев'ять із них залишились бездатними до кінця 1940 року... У березні 1941 року Америка прислала до Кейптауна крейсер, аби забрати у країни останні 50 тонн золотих зливків, наче судовий пристав, що за несплату кредиту забирає ваш телевізор».

Власне ленд-ліз настав лише 1942-го: «Так довго — два роки і чотири місяці — довелося чекати, перш ніж США приєдналися до Британії у війні проти Гітлера». Сталося це, пише Джонсон, через «неврівноважене рішення Гітлера оголосити війну Америці» після Перл-Гарбора. Сам Черчилль згадував це так: «У ніч подій у Перл-Гарборі, насичений та просякнутий емоціями та почуттями, я ліг у ліжку та спав сном врятованого і вдячного». Економіка Америки потужно запрацювала проти Німеччини. Але оцініть: «Просто здригаєшся, коли чуєш, що ці, здавалося, некорисливі та непосидливі дії уряду США тягнули за собою виплати, що їх було погашено — заждіть! — 31 грудня 2006 року... Останній чек на 83,3 мільйона доларів».

Другою вагомою спонукою написати книжку було, гадаю, переконання Б'оріса Джонсона у злочинній марноті сподіватися на «умиротворення» чи «перезавантаження» диктаторів-терористів. У цьому він — гідний послідовник Черчилля. Липнем 1940-го, коли сер Вінстон очолив країну, «Гітлер звернувся до райхстагу та запропонував Британії вибір між миром і «нескінченними стражданнями і злиднями». «Мир» його мовою — це капітуляція і рабство, або знищення. Усі незалежні українські правителі, окрім хіба Ющенка, схилилися перед такою перспективою й виконували роль Кравчука-Лукашенки — між крапельками. Черчилль натомість «мав величезну і

УРОКИ ІСТОРІЇ

Б'оріс Джонсон:

Черчилль і ми

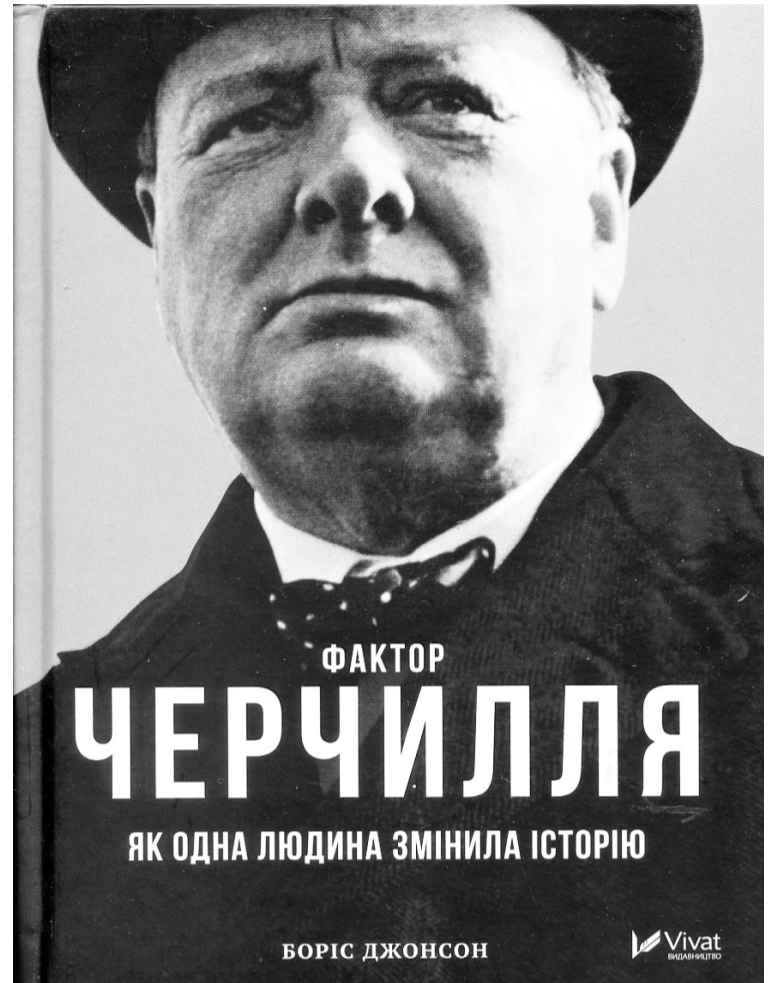
майже відчайдушну відвагу, щоб усвідомити: війна — це жах, але підкорення — це гірше... Ключовою ідеєю цієї думки було: не існує жодного варіанта угоди з Гітлером, який при здоровому глузді можна було би вважати надійним».

Ситуація, яку успадкував прем'єр, дуже нагадує українську. Перед обранням, нагадаю, «барон друкованої преси Бівербрук особисто закрити колонку Черчилля в «Івнінг Стандарт» на підставі того, що той занадто різко висловлювався щодо нацистів... Навіть Джордж Бернард Шоу любив ідею «можливості розгляду» урядом питання перемог... Довкола, як і завжди, було повно тих, хто волів би робити гроші, аніж іти до війни». У спогадах Черчилль занотував: «Уряд перебуває у стані дивного парадоксу, ухваливши бути нерішучим, визначившись бути невизначеним, непохитним у дрейфі, міцним у плінності, всемогутнім у безсиллі».

Так, його іменували «яструбом», палієм війни. Але дослухаймося Вінстона до дружини Клементайн (не «Клементини», за зразком безпардонних російських перекладачів): «Багато хто вважає його знаною воєнно налаштованим, але я знаю його дуже добре і переконана — він не такий. Насправді, одним із найбільших його талантів є талант творити мир». Мир у його розумінні — здатність дати відсіч агресору. Вісім років після 2014-го (і це чверть століття до того) українські громадяни чули камлання про мир й анічирок про кардинальне зміцнення обороноздатності.

«Він був радикальним саме тому, що був консервативним», — пише Джонсон. «Консервативним романтиком» називає його Себастьян Гаффнер (Черчилль. Біографія — К.: Видавництво Жупанського, 2019). Інакше кажучи, Черчилль завжди обстоював право людини перед людиною права. І — так: для цього потрібна певна узурпація влади. Годі не погодитися з Гаффнером: «Вирішальними були чотири речі: усунення всіх видатних політиків «школи умиротворення»; державний переворот — саме так слід це називати, — завдяки якому Черчилль зробив себе генералісимумом; безпощадне прискорення воєнної мобілізації промисловості, яка за півроку зробила з Англії найбагатшу фортецю — але й країну-банкрута; а також приватне листування з президентом Рузвельтом, в якому, за повного усунення всіх дипломатів, міністрів закордонних справ та парламентів, виконувався англо-американський альянс». До цієї цитати можуть бути політологічні претензії лише тоді, коли замість Черчилля маємо на оці когось іншого.

Ще одна, як на мене, спонукка Б'оріса Джонсона написати кілька надяту книжку про Черчилля — актуалізувати його засадничу засторогу супроти Росії як політичної і взагалі цивілізаційної релії. Черчиллеві не вдалося зни-

щити більшовиків — а це було би найбільшим надбанням світу — через відсутність владного ресурсу. Ось пише С. Гаффнер: «Як військовий міністр Ллойд Джорджа 1919 року, під час російської громадянської війни, а потім ще раз, 1920 року, під час російсько-польської війни, використовував увесь свій вплив, щоб розширити російську інтервенцію до справжньої війни проти більшовицької Росії, до справжнього антибільшовицького хрестового походу, щоб задушити змію в її кублі... Ллойд Джордж був проти».

Черчилль називав більшовиків «бабуїнами... ящерами-реалістами родини крокодилів», а комунізм — «жахливою формою психічної та моральної хвороби». Наприкінці 1943-го, коли вже зникли сумніви в остаточній поразці нацистів, він знову зіткнувся з цим монстром віч-на-віч: «І тепер, перебуваючи в апогеї успіху, він побачив біля себе іншого ворога, і це був той, кого він боявся задовго, ще навіть до народження нацизму: такого ж лютого, такого ж керованого ідеологією і в деяких проявах більш складного до побороення». «Привид комунізму» показав зуби на листопадовій конференції у Тегерані, де союзники обговорювали повоєнну карту Європи. Сталин демонстрував нестримні апетити, а Рузвельт — «моторошну охочість американців потурати йому». Контрпропозиції Черчилля відкинуто.

Ще одну спробу вберегти світ від Росії британський прем'єр вчинив за два тижні по перемозі: «24 травня 1945 року він дав завдання штабу військового планування розглянути те, що назвав — операція «Немислиме», відповідно до якої сили Британії та Америки перестрамувалися б на Росію та витіснили її зі

Східної Європи... Вони залучили б до своїх лав воєнків, котрі вже довели статус найефективніших, — вермахт». Трофейна зброя ретельно складувалася. Але невдовзі Черчилль програв вибори й ідею поховали. До речі, усе це залишалося в таємниці до 1998 року.

Й нарешті ще одна спонукка книжки — може, й головна — спроба зіставити себе з легендарним прем'єром. Так, Б'оріс Джонсон взорує на Вінстона Черчилля й наслідує його. Біографії обидвох схожі. Хоч нинішній британський лідер і не має предків-герцогів, але батько Джонсона так само посідав помітну політичну посаду. Дістав елітну освіту: коледж в Ітоні, університет в Оксфорді. Відповідно й ерудиція зіставна з Черчиллевою. Обоє прийшли у політику визнаними і добре оплачуваними журналістами. Для Джонсона його життєвий приклад-попередник — «геній неймовірної енергії та плодючості». Зрозуміло, що в такій парадигмі не обійтися без помилок; і вони, звісно, у Черчилля були. Але — «як ідеаліст він був самим успіхом».

Може, ідеаліст Джонсон врятує світ від Путіна, як його вірєць, Черчилль, врятував від Гітлера?

* Ближчим часом плануємо надрукувати аналіз книжки Джона Гарта «Як Черчилль врятував цивілізацію» (Х.: Фабула, 2019). А про ранішу публікацію — Себастьян Гаффнер, «Черчилль. Біографія» (К.: Видавництво Жупанського, 2019) — вже було: див. УМ від 07.08.2019.

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Юлія КРУК

■ МАЙТЕ НА УВАЗІ

Не пропустіть сигналу про дискомфорт

Гіподинамія, сидяча робота, звичка сутулитись і любов до високих підборів — пускові механізми розвитку остеохондрозу

Ця проблема — так чи інакше — знайома багатьом. Вона завдає прикросів практично кожній дорослій людині. Лікарі кваліфікують остеохондроз як найбільш поширене захворювання хребта. Йому складно запобігти і непросто лікувати, адже він часто маскується під різні діагнози. Найбільш промовистий симптом хвороби — біль у спині — важко приховати. Він виникає, оскільки при остеохондрозі міжхребцеві диски і хрящі «затискають» нервові волокна і судини, тож спина починає нестерпно нити. І якщо зволікати з візитом до лікаря, це «ниття» здатне перетворити життя на пекло. За спостереженнями лікарів, від 50 до 90 відсотків населення (залежно від регіону) стикається з цією складною проблемою. І бажано зупинити її до того, коли вона підійде впритул і піде в наступ. Чи це можливо? Існує кілька важливих правил, які допоможуть поліпшити стан організму. Якщо їх дотримуватися — оздоровчий ефект не забариться.

Прокинулися? Не поспішайте вставати!

Як ви прокидаєтесь зранку? Схоплюєтесь з ліжка, щойно вийшовши зі сну? Цього, за словами лікарів, робити не можна. «Побудьте в постелі ще деякий час: поверніться на спину, розслабтеся, подумайте про щось приємне, — радить авторка методики оздоровлення хребта Ірина Тумко. — Потім потягніться, випростуючи суглоби, вирівняйте шию і попереки. Подихайте животом так, щоб відчути м'язи. Далі повільно підтягніть коліна до грудей, поверніться у початкове положення. Повторіть цю вправу 2-3 рази. Переверніться на живіт і повільно, підводячись на руках, прогніться, не відриваючи таз від ліжка. Після цього можна підтягнути ноги і сісти навпочіпки, ще раз прогнутися в талії і вже після цього вставати. Це не займе багато часу, але перший крок профілактики остеохондрозу ви вже зробили».

Комплекс ранкових фізичних вправ не даремно називають зарядкою. Справді, це зарядка бадьорістю, свіжістю, активністю на весь майбутній день. Тому не лінуйтеся розпочинати ранок з фізичних вправ. І водні процедури також корисні всім. Особливо — контрастні обтирання холодною і гарячою водою (закінчувати процедуру краще холодною водою з наступним розтиранням жорстким рушником). Дуже ефективні контрастні душі — вони дають ранковий заряд бадьорості і гарного настрою на весь день. Починайте обливання при температурі 35-36 °С, поступово збільшуючи різницю між гарячою і холодною водою. Тривалість процедури не повинна перевищувати 5 хвилин.

Після цього добре «повисіти» на перекладині, яку можна закріпити в отворі дверей. Турнік — дуже корисна річ для хребта. Домогтися позитивного ефекту від «висіння» можна, якщо максимально розслабляти всі м'язи. Для цього коротко, але інтенсивно напружуйте всю мускулатуру, а потім різко розслабляйте. Для ранкової профілактики досить зробити цю вправу 2-3 рази. Вона наповнить енергією на новий робочий день.

Зробіть паузу на зарядку

Ми проводимо на роботі близько 8 годин — це третина доби. На виробничих підприємствах більшість виконують спеціалізовану роботу: система конвеєра привела до вузької спеціалізації, при якій обсяг рухів, які виконуємо, зводиться до однотипних повторюваних операцій. При цьому продуктивність праці стала цілком залежати від відсутності зайвих рухів. Існує низка професій, пов'язаних з кабінетною роботою, — бухгалтери, швачки, секретарі, науковці, службовці різних установ. Часто до гіподинамії додаються і нервові навантаження. Малорухливість протягом робочого часу, напруга внутрішніх органів, зору, слуху, нервової системи харак-

терні також для водіїв транспорту.

Візьміть за правило періодично робити виробничу гімнастику і самомасаж протягом робочого дня. Складіть власний комплекс вправ — залежно від особливостей трудового процесу і залучення до нього окремих груп м'язів. Важливо, аби до цього комплексу увійшли сім основних груп вправ: нахили вбік, нахили вперед і назад, повороти тіла, присідання, махові рухи ногами вперед, убік і назад, розслаблення м'язів тазового пояса і ніг, ходьба, біг.

Не обов'язково виконувати всі елементи комплексу протягом однієї фізкультурної паузи. Розширюйте обсяг занять поступово, починаючи з виконання 2-3 спеціальних вправ, повторюючи кожну 8-10 разів протягом 15-20 хвилин.

Зупиніться — і погляньте... у вітрину

Візьміть за правило частину шляху з дому на роботу і назад пройти пішки. Якщо ви добираєтесь на роботу міським транспортом, вийдіть з дому на 15 хвилин раніше і зійдіть за дві зупинки до місця призначення. Ці дві зупинки бажано пройти в швидкому темпі. Ніби дрібниця, але якщо дотримуватися цього правила регулярно — результат не забариться!

Плануючи місце і час відпочинку — вихідні або відпустку, — подбайте, аби він був активним. Дізнайтеся, чи є там зручне місце для бігу, чи можна там плавати, кататися на велосипеді.

Носіть зручне взуття. Черевики з високими підборами — найшкідливіші для спини, застерігають ортопеди. Краще, коли підбор не перевищує триох сантиметрів. Однак і дуже низький каблук може бути шкідливий, оскільки в такому випадку збільшується навантаження на міжхребцеві диски. Взуття повинне мати низький або середній стійкий каблук, особливо якщо вам доводиться багато ходити.

До речі, важливо стежити за ходом. Не робіть несподівано різких і широких кроків, а, піднімаючись або спускаючись сходами, не перескакуйте через 2-3 сходинки. Під час ходьби уявляйте собі, що ваша спина розпрямляється, ніби в хребті утворилася витягнута стріла. Прогулюючись по вулиці, частіше дивіться на своє відображення у вітринах магазинів, звертаючи увагу на власні рухи і поставу. Якщо ви згорбилися, зупиніться і прийміть правильну поставу, перенесіть вагу тіла на всю стопу і, особливо, на п'яти, а потім ідіть, ступаючи по землі повною стопою, не опускаючи голову. Погляд повинен бути спрямований просто перед собою.

Будьте, як штангіст!

Найчастіше загострення остеохондрозу, за спостереженнями лікарів, відбуваються після невдалого підняття або перенесення важких предметів. Особливо небезпечні при цьому різкі рухи. Якщо предмет занадто важкий і підняти його незручно, не робіть цього самотужки, покличете когось на допомогу. Прислухайтеся до власної інтуїції: вона підкаже, що слід підняти, а що ні.

Збираючись щось підняти, підійдіть до предмета якомога ближче і присядьте, зігнувши коліна (спина

Тривала нерухомість і сидяча робота — загроза для здоров'я хребта. Знайдіть можливість для перерв і фізичних вправ.

Фото з сайту botkin.pro.

повинна залишатися прямою). Візьміть вантаж двома руками і поступово піднімайтеся, намагаючись не згинати спину. Перш за все, нехай працюють м'язи ніг і черевна мускулатура. При підйомі недопустимі різкі ривки, згинання та нахили. Тримайте корпус прямо і навіть трохи вигнувши назад, тобто так, як роблять це штангісти. Дуже важливо навчитися правильно піднімати на руки дитину, щоб не пошкодити спини. Перш за все потрібно сісти, зігнувши ноги в колінах, потім взяти малюка, притиснути до грудей і тільки після цього, тримаючи спину прямою, піднятися, випрямляючи ноги в колінах.

Не слід переносити важкий вантаж на великі відстані в одній руці, краще розділити його і нести в обох руках. Якщо ви вже мали проблеми зі спиною, — в жодному разі не піднімайте більше 15-18 кг без сторонньої допомоги. Намагайтеся частіше користуватися рюкзаками, сумками або вівками на коліщатках. Якщо ж вам немилуче слід підняти щось важке, краще надіньте спеціальний пояс.

Зручний стілець і підставка для книг

Якщо вам доводиться довго сидіти, лікарі радять кожні 10-15 хвилин змінювати позу, рухати руками, ногами, потягуватися, а через кожну годину — встати, походити, зробити невелику розминку, помасажувати м'язи попереку.

Тривале сидіння — велике навантаження на хребет, попереджають фахівці. Всім, кому доводиться довго сидіти в одній і тій же позі, лікарі рекомендують намагатися зберігати природну поставу. Для цього треба вибрати стілець із досить жорстким сидінням і з підлокітниками. Добре, якщо стілець має регульовану висоту і коліщатка. Верх його спинки має бути дещо вищим від нижніх кутів лопаток, стопи обов'язково повинні стояти на підлозі. Коли ви сидите на стільці, завжди спирайтеся на спинку і тримайте спину прямо. Важливо забезпечити правильну позицію хребта в ділянці поперекового відділу. Для цього можна прикріпити до спинки стільця на рівні попереку невели-

ку подушку або валик з поролону, що допоможе зменшити навантаження на попереки. Діаметр валика потрібно підібрати так, аби він відповідав природному вигину хребта.

Висота столу повинна бути в середньому на 30 сантиметрів вищою, ніж сидіння стільця. Розмістіть руки на столі так, аби вони брали на себе частину ваги верхньої половини тіла, можна підставити руку під підбіріддя. При необхідності користуйтеся підставками для книг, щоб не доводилося сильно нахилити голову.

Намагайтеся міняти позу і під час перегляду телепередач. Прислухайтеся до свого тіла: не пропустіть сигналу про дискомфорт. Легкий біль у спині може попереджати: необхідно поміняти позу, порухатися. Візьміть за правило кожні 15-20 хвилин вставати, щоб розслабити м'язи, походити кімнатою, помасажувати спину, зробити кілька глибоких вдихів і видихів.

Змініть ходьбу на легкий біг

Якщо ви мешкаєте в багатоквартирному будинку, намагайтеся менше користуватися ліфтом. Коли буде частіше підніматися і спускатися сходами — постійно тренуватимете опорно-рухову систему, систему дихання і кровообігу. Як зауважує Ірина Тумко, кожна доросла людина має щодня пройти пішки в швидкому темпі не менше півгодини. Для більш продуктивної роботи серця, суглобів, м'язів цей час можна збільшити, особливо в молодому віці. Ще корисніше поступово змінювати ходьбу на легкий біг.

Автомобілісти мають дбати про спину, перебуваючи за кермом. Їм потрібно навчитися сидіти без напруги: не сутулитися і не нахилитися вперед. Щоб захистити шию, плечі і спину від болю і дискомфорту, не забувайте про поставу, сидячи за кермом. Стегна і спина повинні бути притиснуті до відповідних частин сидіння, під попереки можна покласти валик з поролону. Саме ж сидіння в автомобілі потрібно відрегулювати так, аби при водінні машини не відчувати жодного дискомфорту.

Хребет — стержень нашого організму. Допоможіть йому бути здоровим. ■

Олексій ПАВЛИШ

■ ЛЕГКА АТЛЕТИКА

«Діамантові» успіхи

Українські атлетки успішно виступають на рівні комерційних турнірів, готуючись до чемпіонату світу

Українські легкоатлети завершують підготовку до головного старту літнього сезону — чемпіонату світу, який 15 липня розпочнеться в американському Юджині.

При цьому «синьо-жовта» збірна виступить на світовому форумі найменшим складом за всю історію. Українці здобули 33 ліцензії, проте з різних причин не використали одразу 11 з них. Зокрема, представники спортивної ходьби, в яких через війну зірвався тренувальний процес, вирішили готуватись уже до серпневого чемпіонату Європи в Мюнхені. А от талановитий металіст списа Артур Фельфнер вирішив сконцентруватись на підготовці до юніорського ЧС.

Перед від'їздом до США наші легкоатлети «ударно» виступили на етапі Діамантової ліги в Стокгольмі, який став наймасовішим для України — одразу вісім спортсменок змагалися за медалі у чотирьох дисциплінах.

Не надто вдалим вийшов старт у столиці Швеції для призерки Ігор у Токіо, стрибунки у висоту Ярослави Магучіх. Чемпіонка світу та Європи у Стокгольмі взяла лише одну висоту (1,89 м), після чого не використала жодної спроби з планкою 1,93 м. Таким чином, вона вперше у літній частині сезону не виграла турнір, у якому брала участь. Більше того, Ярослава цього разу взагалі не потрапила на подіум, фінішувавши п'ятою.

Невдачу Магучіх сповна компенсували інші представниці сектору стрибків у висоту — Ірина Геращенко та Юлія Левченко, які виграли «срібло» та «бронзу» відповідно. Зазначимо, що результат Левченко став для неї найкращим за три роки на рівні Діамантової ліги: востаннє вона здобувала «срібло» на етапах комер-

ційного турніру ще у Брюсселі у 2019 році.

А для Геращенко це третя поспіль медаль на Діамантовій лізі — без нагороди вона залишилася лише у Юджині (четверте місце).

На відміну від Магучіх, свої «медальні» серії в Діамантовій лізі продовжили Марина Бех-Романчук та Анна Рижикова.

Марина у секторі стрибків у довжину стала другою, ця нагорода для неї — четверта поспіль — у бігунки на 400 м із бар'єрами Рижикової. У Стокгольмі вона виграла «бронзу» й оновила особистий рекорд сезону, пробігши дистанцію за 54,33 секунди.

Варто також відзначити і виступ Наталії Стребкової у бігу на 3000 м з перешкодами, яка хоч і фінішувала четвертою, але побила рекорд України, котрий тримався з 2008 року.

«З кожним стартом я набуваю впевненості в собі. Звичайно, є над чим працювати. У Стокгольмі я дуже добре почувалася, тут дуже хороший стадіон і швидка доріжка. Наталя Стребкова побила національний рекорд на дистанції 3000 метрів з перешкодами, ми за неї вболівали. Був і світовий рекорд стрибунки у висоту Дуллантіса, і багато національних рекордів. Крутий стадіон», — не приховувала радості Рижикова.

«Рекорд України — це те, про що я мріяла і робила все для цього результату разом із

Анна Рижикова є однією з головних медальних надій України на чемпіонаті світу в Юджині.

Фото ВВС.

тренером та чоловіком Іваном. Розуміння того, що може зроби, вже було, але це спорт і не завжди складаються умови для швидких секунд. Національний рекорд хочу присвятити ЗСУ та всім нашим людям, які борються кожен на

своєму фронті. Ми обов'язково перемаємо», — написала в інстаграмі після успішного забігу Стребкова.

Таким чином, з огляду на останні результати українців, варто очікувати на медалі й світового рівня. За нагороди може

поборотись і наш стрибун у висоту Андрій Проценко, який напередодні виграв турнір у Бельгії. Нагадаємо, три роки тому на ЧС наші легкоатлети взяли два «срібла»: другі місця тоді посіли Магучіх і Бех-Романчук. ■

■ ТЕНІС

Три кроки до мрії

Людмила Кіченок уперше в кар'єрі зіграє в чвертьфіналі Уїмблдона

Олексій ПАВЛИШ

На цьогорічному Уїмблдонському турнірі, який, нагадаємо, проходить без рейтингових очок для учасників, настала пора вирішальних матчів: уже відомі всі імена чвертьфіналістів.

На другому «шоломі» поспіль найуспішніше серед українців виступає найкраща парниця нашої збірної — Людмила Кіченок, яка у тандемі з латвійкою Остапенко після півфіналу РГ вийшла до вісімки найкращих на лондонських кортах.

До речі, саме на траві Кіченок/Остапенко поки непереможні: перед Уїмблдоном вони виграли турнір у Бірмінгемі та стали фіналістками змагань в Істборні, але на вирішальний поєдинок не вийшли через травму в Остапенко.

А от ситуація з відсутністю рейтингових балів за Уїмблдон для Людмили неоднозначна. З одного боку, завдяки тому, що «згоріли» очки у конкуренток в таблиці про ранги, Кіченок піднялася на рекордну для себе 16-ту сходинку парного рейтингу. З іншого — якби бали за трав'яний «шолом» були, перемога в турнірі теоретично дозволила б претендувати на топ-10. Хай там як, але це, схоже, не змінює мрію та головну мету

кар'єри Людмили, про яку вона неодноразово говорила, — виграти турнір Великого шолома. Для цього лишилось три непрості кроки.

Натомість сестра Людмили — Надія, — як і торік, зупинилась у тандемі з румункою Олару на стадії третього кола, поступившись першим сіяним — дуєту Мертенс/Чжан.

Зовсім не на мажорній ноті покидає Уїмблдон Марта Костюк. Молода тенісистка, яка відсвяткувала свій 20-й день народження саме на лондонських кортах, виконала завдання-мінімум, пройшовши до другого кола в обох розрядах, але парний завершення складною трагедією. За словами самої Марти, повернення на корти, схоже, очікується не раніше середини серпня.

«У мене повний надриг однієї зі зв'язок і ще надриг другого ступеня ще однієї зв'язки. Сказали, що можна повернутися без операції, що я і намагати-мусь зробити. Сподіваюся, що повернуся до Туру на одному з турнірів в Америці. Дуже сподіваюся, що на цей момент я буду готова. Поки не знаю, який саме це буде турнір, але в жодному разі не повертатимуся доти, доки не буду на 100% готова. Травма, на жаль, дуже серйозна і потребує часу, щоб вилікуватись повніс-

Людмила Кіченок єдиною з українців продовжує боротьбу за трав'яний «шолом».

Фото ВВС.

тету», — визнала Костюк.

Водночас точно у плюс собі може записати виступ у Лондоні Леся Цуренко, яка, попри перманентні болі в лікті, єдиною з українок дійшла до третього кола. Деяко несподівано здолавши у другому раунді співвітчизницю Ангеліну Калініну, Леся так само несподівано програла у матчі з німкеню Юлею Німайер, в якому вважалась фавориткою. Утім жіночий теніс — річ непередбачувана, адже 97-ма ракетка світу Німайер уже вийшла до топ-8.

Загалом же до вісімки найкращих на Уїмблдоні серед представниць топ-10 рейтингу дійшла лише друга ракетка

планети, представниця Тунісу Онс Жабер. В іншій половині сітки головною претенденткою на фінал вважається експерша ракетка світу, чемпіонка Уїмблдона-2019 Сімона Халеп. Але цьогорічний турнір подарував немало сенсацій, тож може статися все.

Натомість у чоловічій сітці все більш-менш стабільно: головні фаворити — Новак Джокович та Рафаель Надаль — упевнено рухаються до очного протистояння у фіналі. Більше шансів на траві віддають сербу, але Надаль неодноразово доводив, що може вигравати навіть, здавалося б, безнадійні матчі на будь-якому покритті. ■

Андрій Павелко
президент УАФ

«Буде символічно, коли, розпочавши в День Незалежності змагання в УПЛ та ПФЛ, ми продемонструємо світу, що наша країна живе, міцна в своїх прагненнях і обов'язково переможе».

Григорій ХАТА

■ ФУТБОЛ

Нова реальність

Окремі матчі УПЛ можуть проходити за кордоном, а систему VAR на матчах майбутнього ЧУ використовуватимуть мінімально

«Буде символічно для України, європейської футбольної спільноти та всього світу, коли, розпочавши в День Незалежності змагання в УПЛ та ПФЛ, ми продемонструємо всьому світу, що наша країна живе, міцна в своїх прагненнях та обов'язково переможе», — каже очільник УАФ Андрій Павелко про старт нового футбольного сезону в Україні в умовах воєнного стану.

За словами керівника вітчизняного футболу, зараз відпрацьовується фінальна версія протоколів безпеки, адже є дуже багато запитань, з якими організаторам національних футбольних змагань довелось зіткнутися вперше.

«Це важливо для хлопців на передовій, для всіх українців. Відчуваємо, що ми боремося за правду і перемоги заради нашого майбутнього. Усі принципи моменту ми узгоджуємо з UEFA та FIFA, керівництвом країни та військових адміністрацій».

При цьому Павелко акцентовано вказав своє бачення важливого питання, пов'язаного з географією проведення поєдинків ЧУ: «Матчі УПЛ мають проходити тільки в Україні. А проводити поєдинки в іншій країні — це не для нашого спорту, не для наших громадян». Водночас керівник УАФ каже, що це дуже важливе, проте й не легке для вирішення питання.

Власне, існує варіант, коли окремі матчі все ж проходитимуть за кордоном. Винятки планують зробити для команд, які проб'ються до групових етапів єврокубкових турнірів. І тоді, на час їхніх виступів на євроарені, вони матимуть мож-

ливість грати свої очні поєдинки національного чемпіонату за межами України.

«Якщо два клуби змагаються на євроарені, а потім мають грати в рамках чемпіонату, то вони можуть не повертатися після матчів єврокубків до-

му, а грати свої очні матчі за кордоном, попередньо домовившись між собою та попередивши УПЛ. Коли ж клуб приймає участь у єврокубках, то він гратиме лише в Україні», — пояснює деталі Павелко.

Водночас президент УАФ

прогнозує розширення географії проведення матчів УПЛ, передбачаючи, що разом з Києвом, Київською, Львівською та Закарпатською областями стартові матчі майбутнього ЧУ проходять і на Тернопільщині. Утім, як і

раніше, в Українській асоціації футболу наголошують, що кількість областей, де можуть грати матчі УПЛ, не остаточний і залежить від безпекових питань.

Зазначимо, що через військову агресію РФ в Україні УАФ не зможе забезпечити в повному обсязі застосування системи VAR на всіх поєдинках ігрового туру, хоча й отримала нещодавно для цього в своє розпорядження третю пересувну станцію. Подейкують, що «відеоасистент рефері» використовуватиметься лише в тих поєдинках, де клуби зроблять заявку та відбудуватиметься покриття логістичних витрат.

Ну а самі клуби вже працюють над підготовкою до нового сезону. Одні наразі зосереджені переважно на питаннях комплектації. Інші, як-то київське «Динамо», котре в Швейцарії зіграло товариський поєдинок з місцевим «Янг Бойз» (0:0), вже займаються ігровою практикою.

Кілька слів варто зосередити на труднощах, які виникли в міжсезоння у донецького «Шахтаря». Посилаючись на норму ФІФА, яка дозволяє легіонерам з УПЛ в односторонньому порядку призупинити контракти зі своїми роботодавцями та приймати подальші кар'єрні рішення без виплати компенсації, «Шахтар» у такий спосіб можуть залишити кілька майстровитих легіонерів. Донецькому клубу така історія ніяк не подобається, там говорять про можливе звернення до суду, однак, певно, розуміють, що в даному випадку ФІФА стоїтиме на захисті індивідуальних, а не корпоративних інтересів. ■

У Швейцарії «Динамо» грає товариські поєдинки з місцевими клубами.
Фото з сайту fcdynamic.com.

Григорій ХАТА

■ ОРГПИТАННЯ

Візит солідарності та підтримки

Керівник МОК Томас Бах обіцяє й надалі активно підтримувати життєдіяльність та відбудову вітчизняного спорту

ких іграх 2024 року в Парижі та зимових Іграх у Мілані та Кортіні у 2026 році потужну, успішну, горду українську національну олімпійську збірну».

Спілкуючись із Бахом, президент України наголосив, що понад 100 тисяч атлетів не мають можливості тренуватися в Україні, й вказав на те, що російські окупанти зруйнували понад 100 спортивних об'єктів. Очільник МОК запевнив, що його структура допоможе у їх відбудові. У свою чергу Володимир Зеленський нагадав про намір України прийняти в майбутньому й Олімпійські ігри. «Я не сумніваюся, що після нашої перемоги ми зможемо забезпечити всі необхідні умови для проведення в Україні міжнародних спортивних заходів на найвищому рівні», — зауважив Зеленський.

Однак ключовий акцент у розмові з Бахом Володимир Зеленський зробив на тому, що не можна, аби держава-терорист використовувала спорт для просування своїх політичних інтересів і пропаганди, та подякував керівнику МОК за непохитну позицію щодо відсторонення російських і білоруських спортсменів від офіційних змагань під егідою Міжнародного олімпійського комітету. «Поки росія намагається знищити український народ і підкорити інші країни Європи,

Президент МОК Томас Бах здійснив до України візит солідарності.
Фото з сайту xsport.ua.

її представникам не місце у спортивній спільноті світу», — зазначив Зеленський.

Загалом, візиту делегації МОК дуже чекали в Україні, адже саме завдяки цій структурі українські спортсмени мають можливість і надалі продовжувати свої виступи на міжнародній арені. «Для

Томаса Баха також дуже важливо, аби наша команда підготувалась до Олімпіади в Парижі в 2024 році й у Мілані — в 2026-му і виступала там на високому рівні. У МОК для цього є план та стратегія», — наголосив очільник НОК України Сергій Бубка. ■

НА РУШНИЧОК

«Погане дівчисько» стало дорослим

Акторка Ліндсі Лохан вийшла заміж

Адреналіна ШУГАЙ

Американська акторка Ліндсі Лохан поділилася в інстаграмі радістю: вона вийшла заміж за свого коханого, фінансиста Бадера Шамаса. «Я найщасливіша жінка в світі. Ти знайшов мене і знав, що я прагну щастя та благодаті... Я приголомшена тим, що ти мій чоловік. Моє життя та моє все. Кожна жінка має почуватися так щодня», — написала вона.

Нагадаємо, пара заручилася у листопаді минулого року. До того Ліндсі та Бадер уже були разом два роки — познайомилися незадовго до пандемії коронавірусу в Дубаї.

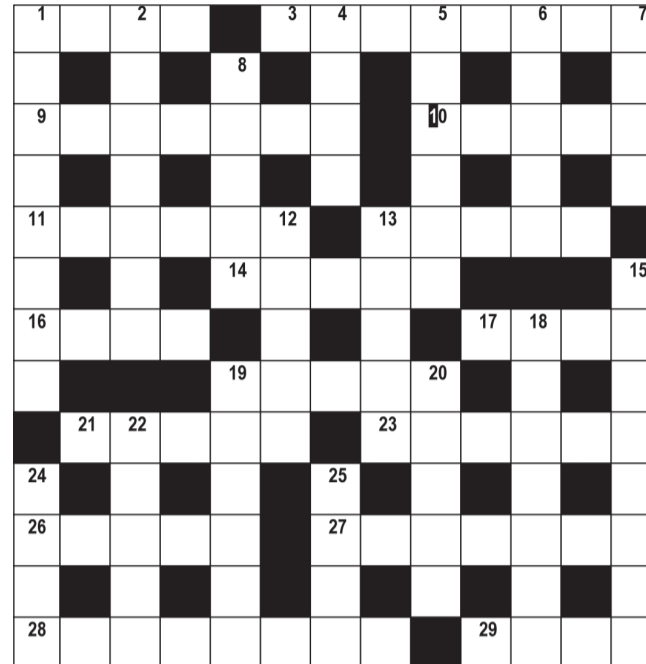
Для Ліндсі, яка 2 липня відсвяткувала своє 36-річчя, це буде перший шлюб. Раніше вона вже була заручена з російським мільйонером Егором Тарабасо-

вим. Але власне до весілля справа так і не дійшла.

Акторська кар'єра Ліндсі, яка стрімко розвивалася після успіху в фільмах «Шалена п'ятниця», «Погані дівчиська» та «Гербі: повне завантаження», дала збій у 2007 році: через дві ДТП і три візити до реабілітаційного центру через проблеми з алкоголем і наркотиками Лохан втратила пару ролей. Згодом вона знялася в кількох стрічках, однак негативна репутація так і не дала їй досягнути вершини акторської слави в Голлівуді. Може, бодай в особистому житті Ліндсі пощастить... ■

Ліндсі Лохан.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №17

По горизонталі:

1. Місце, де, за приказкою, кожна людина має свій скелет. 3. Затірка, козацька страва із завареного в окропі борошна. 9. Сукупність, сполучення кольорів, характерне для окремої картини. 10. Річка, на якій у часи Другої світової відбулася зустріч радянських військ із військами союзників. 11. Урочистий супровід офіційної особи чи наречених. 13. Очільник факультету у виші. 14. Річка на Тернопіллі. 16. Вітрильник, на якому подорожував капітан Врунгель. 17. Давньогрецький байкар. 19. Колючий кущ, із гілок якого зробили вінок Ісусу Христу. 21. Українська письменниця, авторка роману «Людолови». 23. Залізна палиця для випікання шашликів. 26. Старовинна срібна монета, що була в обігу в Німеччині, Чехії, Італії. 27. Найстаріший український журнал іноземної літератури. 28. Улюблена пора для школярів. 29. Американська форма імені Степан.

По вертикалі:

1. Хуліганіста старенька з мультика про Чебурашку. 2. Патріарх Української православної церкви Київського патріархату, «почесний патріарх» Православної церкви України. 4. Результат певної хімічної реакції. 5. «... осока — чорні брови в козака!» (народна пісня). 6. Пер-

ша літера грецького алфавіту. 7. Житель арабського півострова. 8. Напруження організму як реакція на війну. 12. Рандомне вирішення питання чи суперечки. 13. Український письменник, який у 18 років увірвався в літературу романом «Куль». 15. Слабоалкогольний напій, який подають перед їжею для збудження апетиту. 18. «Як умру, то поховайте мене на могилі серед степу широкого на Вкраїні милій» (назва вірша). 19. Грошова одиниця Монголії. 20. Тимчасове житло туриста чи військового в поході. 22. Служба виклику таксі через інтернет. 24. Багнет на рушниці. 25. Швидкий біг коня навскач. ■

Кросворд №16 від 30 червня

КУЛЬТУРНИЙ ФРОНТ

Від розпачу до віри

Monatik представив альбом воєнних пісень

Адреналіна ШУГАЙ

Співак Дмитро Монатік представив новий альбом, який складається з пісень воєнного часу. До збірки «ART Оборона» увійшли композиції, написані після 24 лютого. Серед них як нові пісні, так і вже представлені раніше твори, повідомляє «Таблоїд». Як зізнається сам артист, порядок композицій в альбомі — це хронологія його емоцій війни «від злості та розпачу... до віри у світле майбутнє».

Як раніше розповідав співак, котрого війна застала в Барселоні, наразі він бере участь у європейському турі на підтримку України. Після його закінчення він планує повернутися в Україну — вперше від початку повномасштабного вторгнення. Але дружину і дітей

поки що залишить у Європі. Його будинок у передмісті Києва вцілів, хоча, як розповідали сусіди, у дворі валялися уламки ракет. Якийсь час оселя співака навіть була прихистком для українських воїнів. «Був момент, коли там хлопці наші ЗСУ ночували. Десь на третій тиждень війни тато Ірیشі (дружини. — Авт.) відкривав їм. Там була зручна позиція для них... Все дуже гарно, красиво, чисто залишили після себе, наші хлопці», — поділився вико-

навець.

Також співак розповів, що намагався вийти на контакт із кимось щодо служби в ЗСУ. «Я дзвонив, питав, мені казали: «Да, Діма, тебе ще тут не вистачало із твоїм досвідом воєнним». Я у військовій справі просто нуль. Я не боюся це сказати. Уявляю, що я б розгубився, щонайменше. Ходив би питав, як перезарядити автомат. І взагалі, не можу уявити, як я вбиваю когось», — зізнався він. ■

ПОГОДА

8—9 липня за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, короткочасний дощ, місцями гроза. Вітер північно-східний, 5-10 м/с. Температура вночі +16...+18, удень +25...+27. Післязавтра вночі +17...+19, удень +27...+29.

Миргород: невеликий короткочасний дощ. Уночі +18...+20, удень +30...+32.

Вінниця: без істотних опадів. Уночі +14...+16, удень +24...+26.

Одеса: без істотних опадів. Уночі +19...+21, удень +28...+30.

5 липня температура води в **Чорному** та **Азовському морях** становила 21-26 градусів, у **Дніпрі** біля Києва — 25.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, короткочасний дощ. **Трускавець:** уночі +10...+12, удень +18...+20. **Моршин:** уночі +11...+13, удень +20...+22.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

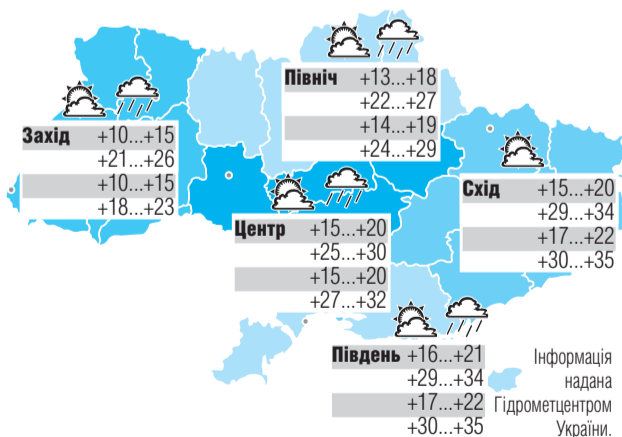
дощ

сніг

дощ, гроза

ПРИКОЛИ

— Столиця росії, 6 літер, перша «М».

— Мордор.

— Чому в росії своїх мертвих правителів люблять більше ніж живих?

— Тому що, померши, правитель перестає красти!

Російський ВАЗ запустив лінію з випуску «Лади» в експортному виконанні для братської по розуму Північної Кореї: Лада Кал Іна. Пос-тачається розібраною, у вигляді набору «зроби сам».

— У вас у росії стільки дурнів?

— Не перебільшуйте. У нас немає дурнів, а є 94% тих, хто глибоко й довільно помиляються.

— Росія — спонсор тероризму?

— Ні, вона — постачальник.

На заняттях агентів ЦРУ: — Запам'ятайте, ви їдете в росію, тому, коли комп'ютер попросить вас набрати пароль, наберіть слово «пароль».

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:
«Преса України» — у Києві Зам. 3009017
«Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 182
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить по четвергах Тираж 86734